

1881

1931

**Książka Pamiątkowa
Złotego Jubileuszu
i Historja
Parafji św. Wojciecha**

20-go Września, 1931

1881

1931

Książka Pamiątkowa
Złotego Jubileuszu
i Historja
Parafji Św. Wojciecha

20-go Września, 1931

Przewielebny Ks. Prałat Kaz. Skory
Proboszcz Parafji św. Wojciecha

HISTORJA PARAFJI ŚW. WOJCIECHA

W GRAND RAPIDS, MICHIGAN

Z Okazji Złotego Jubileuszu, 20. Września, 1931 r.

W stanie Michigan, w powiecie Kent, przecięte rzeką Grand, miasto Grand Rapids, dziś liczące blisko dwieście tysięcy ludności, poczęli budować wraz z innymi Polacy. W roku 1850 Marcin Baranowski był pierwszy. Po nim osiedlili się Cerklewscy, Pogodzinscy, Olbinscy, Jakóbowscy i inni.

Do r. 1855 była tylko jedna parafja dla wszystkich katolików, pod wezwaniem św. Andrzeja. W r. 1855 katolicy niemieccy uchwalili założyć parafję dla siebie. Ponieważ pierwsi osadnicy polscy byli z dawnego zaboru pruskiego, postanowili złączyć się z Niemcami, bo lepiej rozumieli niemieczyznę niż język angielski.

Pierwszy kościół Panny Marji, niemiecki, 30 stóp angielskich szeroki a 75 długi, budował, według zeznań starych polskich osadników, Cerklewski. (Niemiecka kronika parafji Panny Marji tego faktu nie wspomina). D. 18. września, 1857 ks. Marco objął probostwo Panny Marji.

Od r. 1857 liczba polskich rodzin powoli wzrasta, bo dokuczał polskiemu ludowi w ojczyźnie "Kulturkampf" a w Ameryce świeciła jutrzienka swobód. Mimo swobody amerykańskiej czuje garstka kolonistów polskich, że ginie młodzież, chociaż napływ emigrantów z kraju wzrasta. By temu zapobiedz, d. 1. listopada, 1871 r. założyli polskie Towarzystwo pod nazwą "Wiarus". Celem "Wiarusa" było: Utrzymać polskość wśród polonji w Grand Rapids. Po roku istnienia "Wiarus" upadł.

Po upadku "Wiarusa" zaczęli nasi Ojcowie zastanawiać się ponownie nad swym losem. Przekonali się, że trzeba uderzyć nietylko w stronę patryotyczną Polaka, lecz także i w Religijną. Mówili u siebie, w domu, łamaną polszczyzną, ale nie słyszeli wdzięków mowy ojczystej z żadnej mownicy; mówili pacierz polski, ale nie słyszeli go z ust kapłana polskiego; czytali sobie Ewangielje, ale jakoś inaczej czyta je kapłan polski; tłómaczyli sobie kazania, ale jakoś nie trafiały im do serca: toteż jedyną ich myślą, jedynem pragnieniem, jedynem celem był kościół polski. Założono więc Tow. św. Wojciecha 1. listopada 1872 r. Celem Towarzystwa było zbierać fundusz na kościół polski. Pierwszym prezesem Tow. św. Wojciecha był Michał Lauferski.

W sierpniu 1880 Siostry Notre Damki wyznaczyły na przełożoną szkoły Panny Marji Siostrę M. Tytę, Polkę. Siostra Tyta, młodziuchna, pełna werwy i zapału czysto polskiego, zabrała się do pracy nad dziat-

wą w powierzonej sobie szkole Panny Marji. Wykłada programowo przedmioty szkolne w języku angielskim, niemieckim; zauważa, że niektórym dzieciom język niemiecki kością w gardle stawa, pyta racji. Dowiaduje się, że polskim dzieciom nijak się niemczyzny uczyć na ziemi Washingtona. Wpada na myśl zatrzymania dzieci po lekcjach, bo nie znały przedmiotów niemczyzny.

Wszystkie dzieci opuszczają szkołę. Gromadka polskich zostaje w klasie. Wchodzi Siostra Tyta. Dzieci patrzą co będzie. Z wyblądłych twarzących patrzą duże oczy w Siostrę nauczycielkę. Spodziejają się bury maleństwa. Siostra Tyta ze wzruszenia płacze. Pyta dzieci czy polskie. "Tak", brzmi odpowiedź. Siostra, Polka, miasto bury, ściska, całuje polskie maleństwa. Krew się zapoznaje. Zamiast ślęczenia nad niemczyzną obmierzłą, dzieciom nakazuje, by powiedziały swym ojcom, że Siostra Tyta chce się z nimi rozmówić.

Zebrali się ojcowie wieczorem i za namową a zachętą Czcig. Siostry Tyty postanowili założyć polską parafję pod wezwaniem św. Wojciecha. W r. 1881 odwołano Sr. Tytę do Milwaukeee.

Przy schyłku r. 1880 zakupili Polacy grandrapidscy w liczbie około 30 rodzin dwie parcele (loty) przy zbiegu ulic Davis i Czwartej za \$2700.00 Mając już grunt, zebrali się pionierzy na posiedzenie, na którym uchwalono budować kościółek w rozmiarach 40x60 stóp angielskich kosztem \$5000.00. Wybrano komitet do zbierania ofiar. Rozpoczęto budowę d. 5. września 1881. Tu przypomniało się poczciwcom, że niema pozwolenia władzy kościelnej na założenie parafji i budowę kościoła. Zwołują więc ponownie posiedzenie wszystkich polaków i wybierają komitet do ks. biskupa Borgessa w Detroit. W skład komitetu wchodzi: Wojciech Damski, Antoni Stiller, Tomasz Kolczyński. Do Detroit pojechali A. Stiller i T. Kolczyński. Wojciech Damski pozostał przy interesie. Ks. biskup Borgess przyjął komitet grzecznie i ochotnie skłonił się do prośby polonji w Grand Rapids.

Skoro komitet wrócił i oznajmił, że ks. biskup Borgess zezwolił na założenie polskiej parafji i budowę kościoła, radość niemała ogarnęła serca całej polskiej osady. W Zielone Świątki r. 1881 ks. Ehrenstrasser odprawił Mszę św. w parafji Panny Marji na intencję polonji, proszącej o błogosławieństwo Boże w zaczętych dziele. Przy końcu r. 1881 w 15 niedzielę po Świątkach ten sam ks. Ehrenstrasser poświęcił kamień węgielny pierwszego polskiego kościoła w Grand Rapids.

Ponieważ niemal wszyscy osadnicy w Grand Rapids byli z Trzemeszna, na pamiątkę drogiego kościoła w Trzemesznie, zadecydowali oddać pierwszy kościół polski w Grand Rapids pod opiekę św. Wojciecha.

Na wiosnę r. 1882 stał już drewniany kościółek św. Wojciecha. Za zgodą ks. biskupa, ks. Wincenty Barzyński z Chicago poświęcił pierwszy kościół św. Wojciecha w Grand Rapids. Stosowne kazanie

przy tej uroczystości wygłosił złotousty ks. Jacek Gulski z Milwaukee, Wis.

Po odjeździe ks. Barzyńskiego i Gulskiego Polacy w Grand Rapids poczuli pustkę. Miło im było gwarzyć z zacnymi pionierami kapłanami, ale pobyt ich trwał tylko przejściowo. Odwiedzał ich od czasu do czasu Misjonarz polski, pocieszał, zachęcał do dalszej pracy. Niedługo jednak przebywał, a tu dusza polska rwała się do polskiego Kapłana. Chcieli mieć Kapłana wśród siebie, chcieli go utrzymać a tu nie można go było dostać.

Jest w naturze Polaka jakaś siła, która najlepiej mu doradza, gdy w biedzie. Tak było i w Grand Rapids. W r. 1883 zebrali się Wojciechowianie i wydelegowali p. p. Wojciecha Damskiego i Franciszka Szocinkiego do ks. biskupa Borgessa z prośbą o Księdza polskiego. Ks. biskup Borgess delegację najuprzejmiej przyjął, ale Księdza polskiego nie dał, bo żadnego polskiego Księdza nie miał. Zezwolił jednak Polakom w Grand Rapids szukać sobie proboszcza, oświadczając, że gotów go niezwłocznie mianować proboszczem.

Z orzeczeniem i zapewnieniem ks. biskupa polscy delegaci wyszli szukać sobie proboszcza. Nie wyjechali z Detroit aż się dowiedzieli, że ks. Nikodem Kolasinski gotów jest przyjechać z Kraju do Ameryki i pracować wśród swoich rodaków. Dowiedziawszy się gdzie przebywa ks. Kolasinski, wracają z pomyślną wiadomością do domu.

Po wspólnej naradzie udano się do ks. Ehrenstrassera z prośbą o wystosowanie należytego kablogramu do ks. N. Kolasinskiego. Kablogram wysłał p. Wojciech Damski własnym kosztem.

Długo czekano na odpowiedź ks. N. Kolasinskiego. W końcu odpowiedział listem, w którym tłumaczył, że przyjąć parafji nie może. Dla lepszego zrozumienia swej odmowy załączył list jakiegoś intryganta z Grand Rapids. List odmowny ks. N. Kolasinskiego przygnębił garstkę wiarusów w Grand Rapids do ostateczności.

Co dalej robić i jak postąpić, by utrzymać nowo założoną parafję było na ustach wszystkich gorliwców. Każdy radził, pocieszał a najlepiej Wojciech Damski, który braci do swej gospody zaprosiwszy, ciepłym słowem do jedności namawiał.

W czerwcu 1883 r. zawitał do Grand Rapids ks. Kazimierz Jabłonowski i oświadczył Polakom, że gotów wśród nich pracować. Radość nieograniczona wszystkich ogarnęła do tego stopnia, że niejedni się popłakali z radości.

Do r. 1883 Polonja w Grand Rapids wzrosła już do sto rodzin. Ks. K. Jabłonowski od razu zauważył że bez szkoły parafjalnej nie łatwo będzie przeciwdziałać wynarodowieniu młodych. Wydał więc d. 12. września 1883 r. odezwę do parafjan św. Wojciecha w Grand Rapids.

Tekst odezwy podaje się czytelnikom w oryginale. "Samo prawo natury obowiązuje Rodziców do wychowania swoich dzieci, a Bóg

nakazuje pod utratą zbawienia kochać bliźniego; kto jest więcej bliźnim dzieciom jak rodzice? Dzieci wychowane bez nauki, są złemi synami, są złemi chrześcijanami, są złemi obywatelami, są wstydem i hańbą swoim rodzicom, na koniec są wystawieni i potępieni na zgubę.

“Religja i moralność jest fundamentem wychowania dobrego. Religja wpaja miłość Boga i bliźniego, posłuszeństwo i uszanowanie rodziców, szlachetność, sprawiedliwość, wstrzemięźliwość i inne cnoty moralne i cywilne. Miłość wrodzona, którą rodzice mają ku swoim dzieciom, obowiązuje i jest przykazaniem, aby ich wychowali dobrze czego trudno bez szkoły dostąpić; więc dajcie wasz pieniędzy na szkołę, skróćcie podatki niepotrzebne, bo szkoła stanie i dzieci wasze odbiorą chrześcijańskie wychowanie i naukę.”

KS. JABŁONOWSKI, PROBOSZCZ

Niedługo przebywał ks. Jabłonowski w Grand Rapids. Po roku pracy opuścił parafję św. Wojciecha, bo znienawidzili go ci sami, co przed rokiem witali go radośnie, gdyż był za stary i nie spodobał się modnisiom ówczesnym. Tak gorzkim zrobili parafjanie pobyt ks. Jabłonowskiemu, że sam biskup zwolnił go od obowiązku na Wojciechowie. Ks. Jabłonowski wyjechał w lutym 1884 r. do Kalifornji.

W r. 1883 podzielono dyecezę Detroit. Jego Ekscelencja ks. biskup Henryk Józef Richter odtąd sprawia rządy nowej dyecezji Grand Rapids.

Ks. Marjan Matkowski objął Wojciechowo w lutym 1884. Ks. Matkowski zapocząte dzieło szkoły parafjalnej poprowadził dalej. D. 29. kwietnia, 1884 r. podpisał dwa kontrakty, pierwszy na budowę szkoły kosztem \$830.00, drugi na budowę plebanji kosztem \$890.00.

W r. 1885 sprowadził Siostry Felicjanki z Detroit i otworzył pierwszą polską szkołę w Grand Rapids.

Do nowej plebanijki zakupił meble, które parafjanie mogą jeszcze oglądać, bo służą w poczekalni na Wojciechowie. Odmalował kościół, sprowadził z Monachjum piękną statwę Matki Boskiej, która do dnia dzisiejszego zdobi kościół św. Wojciecha.

Ks. Matkowski zastał 100 rodzin należących do parafji, gdy objął rządy św. Wojciecha. Za jego administracji sprężystej zapanował ład i porządek. Do r. 1884 nie utrzymywano żadnych zapisów i ksiąg rachunkowych w parafji św. Wojciecha. O cenach pierwszych zakupów gruntów parafjalnych dowiedzieć się było trzeba od założycieli, którzy ręczyli że są prawdziwe.

Do roku 1886 parafja św. Wojciecha wzrosła do 200 rodzin. W marcu tego roku ks. M. Matkowski pożegnał się z parafjanami swymi w Grand Rapids, by objąć probostwo parafji św. Stanisława w Bay City.

W marcu, 1886 Jego. Ekscel. ks. biskup Richter zamianował ks. Szymona Ponganisa proboszczem parafji św. Wojciecha w Grand Rapids. Pod roztroprnym kierownictwem ks. S. Ponganisa Wojciechowo

rosło. Toteż pisze on z pewną dumą w broszurce wydanej w r. 1892: "Nie było roku przez dziewięć lat istnienia, wyjąwszy chyba rok miniony, aby coś nie kupiono lub nie budowano." Parafja wciąż wzrasta, a ze wzrostem powiększają się zapotrzebowania. Pierwszy kościółek okazał się stanowczo za mały. Trzeba go powiększyć, co uczyniono kosztem, jak mówią starzy, \$5,000.00.

W r. 1891 stara szkółka okazała się zupełnie za małą. Nie było innego wyjścia jak budować nową obszerniejszą, na co z łatwością zgodzili się parafjanie. W r. więc 1892 stanęła nowa szkoła. Kontrakty murarskie, stolarskie, ogrzewanie i umeblowanie wynosiły sumę \$11,000.

Czytamy w broszurce, wydanej z okazji wykończenia nowej szkoły w r. 1892: "Nie godzi się zamilczeć w tem tu sprawozdaniu o fakcie nader miłym i pociągającym, że na wschodniej części naszego miasta, zwanej cegielnią, wkrótce ma powstać nowa oddzielna parafja pod wezwaniem św. Izydora. Początek już zrobiony. Rok miniony 1891 dla parafjan św. Izydora będzie historycznym, w tym bowiem roku zakupiono 10 akrów ziemi pod przyszły kościół. Z tych 5 akrów rozparcelowano na loty i już dwie trzecie (2-3) sprzedano. Pozostałe 5 akrów będą własnością kościelną. Na tej własności długu też niema, bo skoro loty wszystkie, a jest ich jeszcze 11, będą sprzedane, i inne do czysta spłacone, to nietylko że długu nie będzie lecz parę tysięcy gotówki na rozpoczęcie budowy kościoła będziemy mieli."

W czerwcu 1892 Siostry Felicjanki opuściły Wojciechowo. Na ich miejsce objęły obowiązki nauczania w szkole św. Wojciecha Siostry Notredamki z Milwaukee, Wis. Przyjechały do Grand Rapids d. 23. sierpnia, 1892. Pierwszą przełożoną Sióstr Notredamek na Wojciechowie przeznaczono Siostrę M. Tytę, która swą zachętą popchnęła dzieło założenia parafji św. Wojciecha w r. 1880.

W r. 1893 postawiono klasztor dla Sióstr nauczycielek. Do tego czasu Siostry nauczycielki mieszkały w domu dzierżawionym.

Powiększono plebanję, bo okazała się już za małą.

W r. 1897 J. E. ks. biskup H. J. Richter poświęcił kamień węgielny szkoły -- kościoła św. Izydora. D. 1. stycznia r. 1900 dekretem J. E. ks. biskupa Richtera ks. Marjan Matkowski obejmuje probostwo w par. św. Izydora.

W r. 1902 Litwini poczęli myśleć o własnej parafji. Czuli się już bowiem dosyć silni, by własną placówkę utworzyć.

Dekretem formalnym z d. 24 maja, 1904 J. E. ks. biskup Richter założył parafję Serca Jezusa i zamianował ks. Władysława Krakowskiego pierwszym proboszczem.

Za czasów ks. Szymona Ponganisa rozwinęły się niemal wszystkie towarzystwa polskie w Grand Rapids.

W sierpniu 1904 r. ks. S. Ponganis opuścił Grand Rapids, by objąć probostwo parafji M. B. Szkaplerznej w Gaylord, Michigan.

Przez ośmnaście lat ks. S. Ponganis wytrwale pracował w Grand Rapids. Dużo zdziałał, wiele przecierpiał. Cześć mu za pracę i poświęcenie!

Dekretem J. E. ks. biskupa H. J. Richtera ks. Kazimierz Skory objął parafję św. Wojciecha d. 25. sierpnia, 1904.

W r. 1904 do parafji SS. Apostołów Piotra i Pawła przybył za staraniem ks. Kaz. Skorego pierwszy jej proboszcz, ks. W. Matulajtis.

Pomimo podziału parafja św. Wojciecha wciąż wzrasta. Drewniany kościółek staje się za mały. Mimo że cztery Msze św. odprawia się co niedzielę, ludzie pomieścić się nie mogą. Potrzeba zatem nowego obszerniejszego kościoła widoczna.

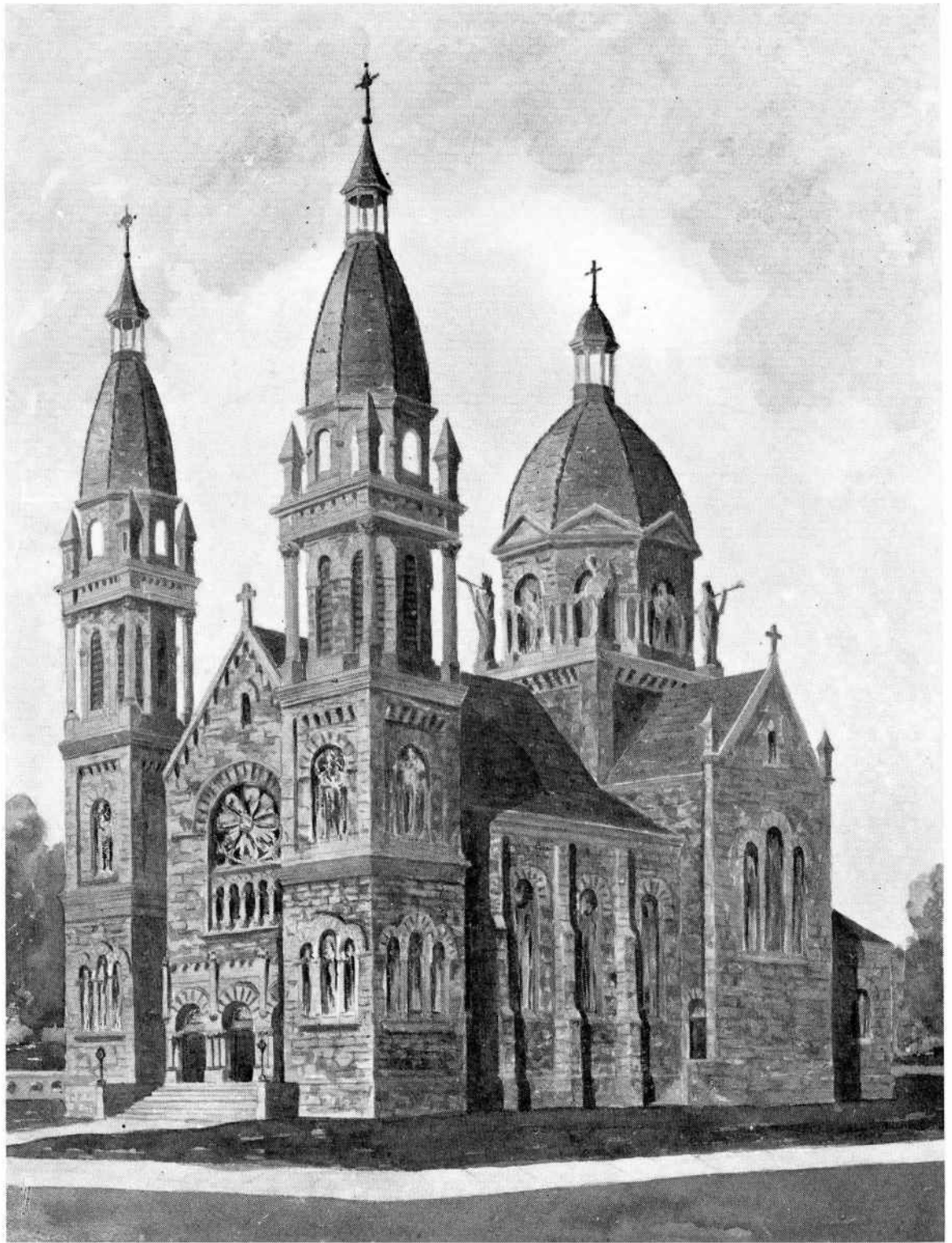
W r. 1906 przypada dwudziesta-piąta rocznica założenia Wojciechowa. Dzień ten nadzwyczaj uroczyście obchodzono. W dowód wdzięczności Bogu za odebrane łaski i dobrodziejstwa Wojciechowianie postanowili budować nowy kościół kosztem \$100,000.00.

Dnia 4. lipca, 1907 r. rozpoczęto pracę około nowego kościoła. W sierpniu 1907 J. Eksceł. ks. biskup Richter położył kamień węgielny. Ks. Edward Kozłowski wygłosił kazanie.

Do r. 1909 wszyscy Polacy w Grand Rapids grzebali ciała swych zmarłych na cmentarzu Panny Marji - - Niemieckim. Polskie parafje wzrastają szybko, więc gorliwi duszpasterze X. X. Matkowski, Skory i Krakowski zastanawiają się nad sprawą cmentarza dla Polaków. Uzyskawszy zezwolenie Jego Eksceł. ks. biskupa Richtera niezwłocznie kupują 80 akrów gruntu na Walker Ave. kosztem \$7,300.00. Grunt ten jest własnością wszystkich polskich parafji w Grand Rapids. D. 24. października, 1909 Jego Eksceł. ks. biskup Paweł Rhode uroczyście konsekrował dziesięć akrów na cmentarz polski wobec tysięcy naszych wiarusów. Wymierzeniem cmentarza, podziałem na loty i upiększeniem zajął się p. W. Cukierski, przełożony nad parkami i cmentarzami miejskimi.

W r. 1909 otworzono za pośrednictwem ks. K. Skorego misję polską w Muskegon. Początkowo zaopiekował się nią ks. Franciszek Piaskowski, wikary na Wojciechowie. W r. 1910 trzydzieści polskich rodzin w Muskegon zakupiło loty a d. 10. września, 1911 r. ks. M. Matkowski poświęcił kamień węgielny pierwszej budowli polskiej, szkoły-kościola w Muskegon. Z tej okazji ks. K. Skory wygłosił kazanie.

Rok 1913 pamiętnym jest dla całej polonji grandrapidskiej. W tym bowiem roku ukończono budowę nowego kościoła św. Wojciecha. Kościół murowany jest z kamienia, ogniotrwały, w stylu romańskim odnowionym, rozmiarów 80 stóp szerokości — 96 stóp w krzyżu — a 194 długości. Plany kościoła przygotował Harks z Cleveland, O. Kontraktorami byli Andrews Bros. z Cleveland. Koszta nowego kościoła św. Wojciecha: Kontrakt Andrews Bros. \$100,000.00, ogrzewanie, elektryka, ławki, okna, ambona, baluski (kratki), konfesjonały,

Kościół św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.

przebudowa ołtarza i organów \$50,000.00, razem \$150,000.00.

D. 22. czerwca, 1913 r. ze współudziałem wszystkich polskich parafji z Grand Rapids J. Ekscel. ks. biskup Paweł Rhode konsekrował nowy kościół św. Wojciecha i wielki ołtarz. J. Ekscel. ks. biskup H. J. Richter, ordynaryusz, odprawił pontyfikalną Mszę św. i wygłosił krótką przemowę do Wojciechowian i polonji w Grand Rapids, winszując parafji dokonanego dzieła, chwając ofiarność naszego ludu na cele religijne: "Sam nie wierzyłem, że potraficie rozpoczęte dzieło dokonać, lecz dziś widzę jak ofiarność wasza, zgodna współpraca całej parafji z proboszczem waszym ks. K. Skorym potrafiła ukończyć najwspanialszą świątynię w naszej djecezji." Po Mszy Pontyfikalnej ks. Edward Kozłowski, proboszcz parafji św. Stanisława w Bay City, Michigan, wygłosił kazanie, w którym szczegółowo opisał rozwój parafji św. Wojciecha, winał parafji i zachęcał do dalszej współpracy na niwie religijnej i narodowej.

Dnia 24. czerwca, 1913 r. ks. Kazimierz Skory, proboszcz Wojciechowa, obchodził srebrny jubileusz pracy kapłańskiej. Solenną Mszę św. w nowym kościele odprawił sam solenizant. Na tę uroczystość jubileuszową przybyło około 200 księży, solenizanta przyjaciół, którzy z okazji i jubileuszu i wykończenia wspaniałego kościoła przybyli złożyć swe powinszowania i radować się z ks. K. Skorym. Parafja złożyła w dowód życzliwości i oceny pracy swemu proboszczowi automobil marki "Rambler."

W r. 1914 nowym dachem pokryto szkołę, odmalowano i odnowiono kosztem \$1340.30.

Już od r. 1912 Polacy, mieszkający na farmach w okolicy Belmont, poczuli się dosyć silni, by założyć parafję. Udają się więc do ks. K. Skorego o poradę. Ks. Skory zgadza się pomódz im o ile tylko będzie mógł. W r. 1913 wykończy się kościół i ze starego będzie można pobudować nowy dla Belmontczan. W r. 1913 zakupiono od pana Smith na kościół jeden akier i jeden akier na cmentarz był darowany we wiosce Belmont dla nowej parafji pod wezwaniem Wniebowzięcia M. B. D. 14. maja ks. M. Gallagher, wikary generalny, poświęcił kamień węgielny kościoła w Belmont. Według obietnicy ks. K. Skorego i za zgodą Wojciechowian postawiono kościółek z budulcu drzewnego starego kościoła na Wojciechowie. Koszta przebudowy i nowy materiał wynosiły sumę \$15,000.00. D. 6. września, 1914 r. J. E. biskup H. J. Richter poświęcił kościół w Belmont i oddał go pod opiekę Wniebowzięcia M. B.

D. 5. lipca, 1914 parafja św. Wojciecha na zebraniu ogólnym uchwaliła zakupić 12 parceli miejskich (lot), cały kwadrat (blok) miejski, przy zbiegu ulic Garfield, VanBuren, Atlantic i Cora, dla przyszłej parafji polskiej kosztem \$1900.00. J. E. ks. biskup H. J. Richter najchętniej się zgodził do zakupna i swą aprobatę dał d. 13. lipca, 1914 r.

Dom Sióstr Nauczycielek w Parafji św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.

D. 26. grudnia, 1916, zmarł J. E. ks. biskup H. J. Richter. Rządy po nim objął jego koadjutor J. E. ks. biskup M. J. Gallagher, konsekrowany d. 8. września, 1915. D. 18. lipca, 1918 r. J. E. ks. biskup Gallagher obejmuje djecezję Detroit. D. 16. stycznia, 1919 J. E. ks. biskup E. D. Kelly objął rządy djecezji w Grand Rapids.

Od r. 1915 do 1919 parafja św. Wojciecha s płaca długi, reperuje stare budynki, szuka miejsca dla dzieci szkolnych po salach towarzystw kościelnych, kupuje więcej gruntu. Słowem, krząta się około gospodarstwa parafjalnego, bo to czas wielkiej wojny. Wszędzie wielki ruch. Ludzi wciąż przybywa, a z nimi i dzieci. Kościół dosyć duży ale dom Sióstr (klasztor), szkoła i plebanja stanowczo za małe. Troška więc nietylko parafjan ale szczególnie ks. proboszcza, jako dbałego i wzorowego gospodarza, by nic nie zginęło i nic się nie zepsuło, jest zaradzić i zarządzić. D. 6. lipca, 1919 zwołuje zatem ks. K. Skory całą parafję i przedstawia swój plan budowy nowych gmachów parafjalnych. Plan przedstawiony przyjęto i postanowiono nad nim dalej się zastanawiać. D. 18. kwietnia, 1920 zwołał ks. Proboszcz drugie posiedzenie całej parafji, by od wszystkich uzyskać zgodę na przedstawione plany rozbudowy.

Brak miejsca w klasztorze najbardziej odczuwały Siostry nauczycielki, gdyż stary klasztor okazał się stanowczo za mały. Toteż d. 12. maja, 1920 r. rozpoczęto pracę nad powiększeniem domu Sióstr. D. 5. marca, 1921 r. klasztor wykończony poświęcił ks. Kaz. Skory. Koszta przebudowy starego klasztoru i nowej części wynosiły sumę \$40,000.00

D. 4. maja, 1920 podpisano ugodę z firmą McNabb & Son na rozbudowę klasztoru i nowej szkoły.

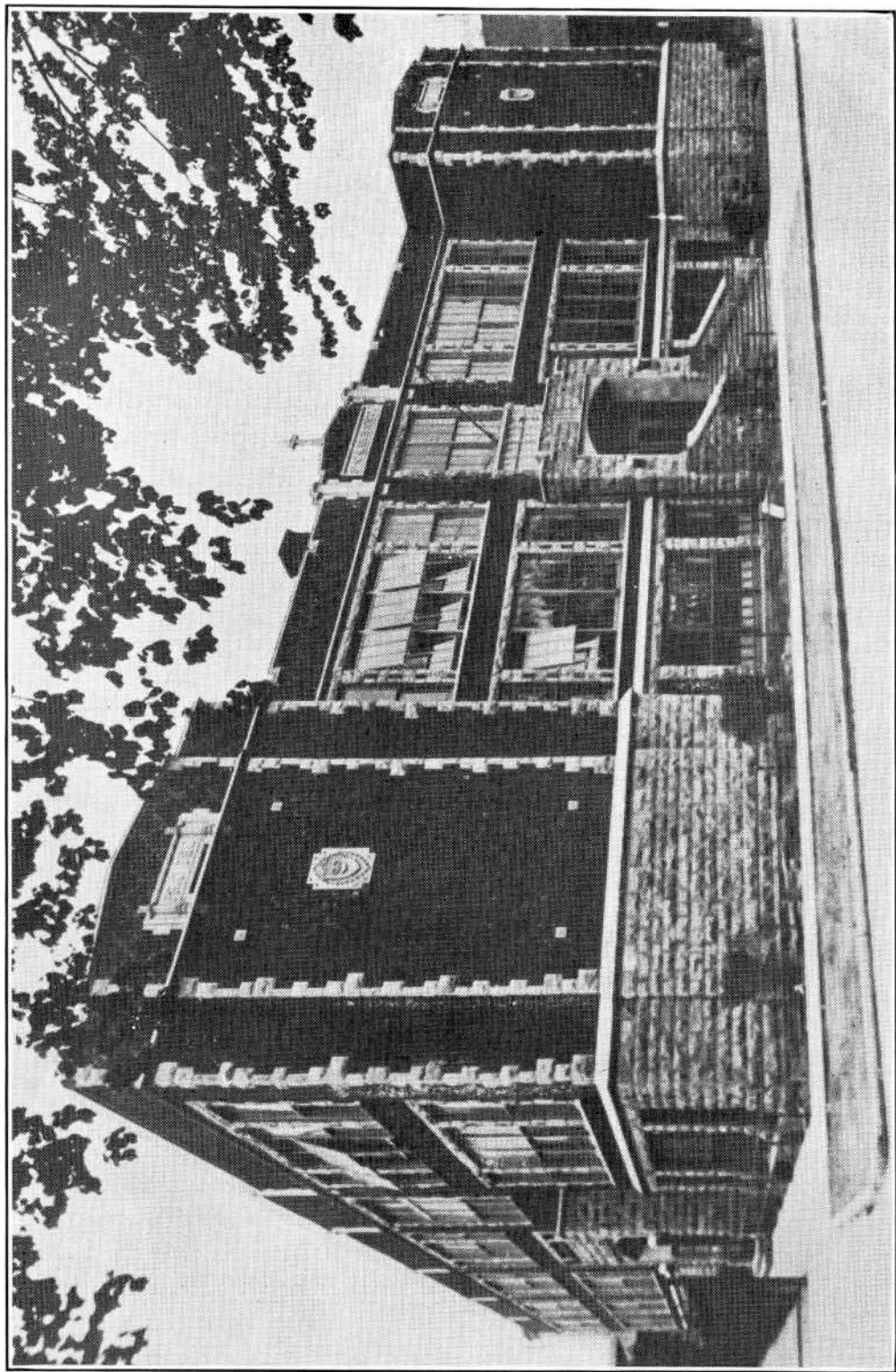
Ponieważ żaden kontraktor nie chciał się zgodzić budować "na kontrakt" bo ceny za materiał i płaca robotnika nie były ustalone, przeto najodpowiedniejsza i najpewniejsza firma kontraktorska, McNabb & Son, zaproponowała, że zgodzi się podjąć budowy za 8½ od setek (procent) od kosztów materiału i robotników. Ofertę McNabb & Son przyjęto jako najdogodniejszą.

W jesieni r. 1920 rozpoczęto budowę nowej szkoły we formie litery L rozmiarów 150 stóp frontu na Piątej ulicy, a 186 stóp głębokości.

D. 17. kwietnia 1920 r. J. Eksceł. ks. biskup E. D. Kelly w obecności całej niemal parafji poświęcił kamień węgielny nowej szkoły, największej i najokazalszej w djecezji Grand Rapids. Po skończonej ceremonji przemówił serdecznie do parafjan. Z tej okazji w języku polskim mówił z namaszczeniem, wielki przyjaciel szkoły parafjalnej, ks. Józef S. Kamiński, proboszcz parafji Serca Jezus.

Z budową nowej szkoły spieszo, bo dzieci w roku szkolnym, 1920-1921 było 1280, które było trzeba pomieścić tymczasowo, gdziekolwiek się dało. D. 4. września, 1921 zapisano do szkoły 1350 dzieci. Nowa szkoła już na ukończeniu.

Szkoła św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.

D. 21. listopada, 1921 r. J. Ekscel. ks. biskup E. D. Kelly wobec całej parafji uroczyście poświęcił nową szkołę.

Szkoła św. Wojciecha, budowana jest z materiałów ogniotrwałych, według wymagań nowoczesnych. Gdy ją wykończono, najlepsi znawcy orzekli, że lepszej niema w całym kraju. Koszta budowy i umeblowania \$300,000.00.

Szkołę zbudowano dla całej parafji. Jest więc "Klinika" dla niemowląt i dzieci do piątego roku życia, Freblówka (ogródek) dla dzieci od 5 lat do 6, 27 klas dla dzieci, od klasy wstępnej do 9 stopnia, kręgielnia dla młodzieży, sala posiedzeń dla towarzystw, sala muzyczna dla chóru, kuchnia, Audytorjum dla całej parafji: słowem, szkoła św. Wojciecha ma wszystko, prócz sali ćwiczeń dla młodzieży (Gymnasium) czego parafja może żądać.

Jak tylko wykończono szkołę i dzieci szkolne przeniosły się do nowego gmachu zburzono starą szkołę. Na jej miejscu zdecydowano postawić obszerną plebanję.

Budulcu ze starej szkoły nie zniszczono. Stara cegła i drzewo było bowiem lepsze niż było można zakupić. Wszystko przydało się do nowej plebanji, którą rozpoczęto budować w maju r. 1922. Już d. 5. listopada, 1922 r. J. Ekscel. ks. biskup E. D. Kelley przy licznych współdziałale duchowieństwa poświęcił plebanję. Z tej okazji Chór Moniuszki urządził wieczorem koncert w szkolnem Audytorjum. Koncert poparli wszyscy parafjanie, bo był on niejako uwieńczeniem dokończonego dzieła budowy na Wojciechowie. Plebanja w zupełnem ukończeniu kosztowała \$65,000.00.

Wszystkie nowe budynki wystawione od r. 1920 do 1922 kosztem \$415,000.00 są ozdobą i nieocenionym świadectwem pracy ks. Kaz. Skorego i szczodrej a hojnej ofiarności Wojciechowian.

Na zebraniu całej parafji św. Wojciecha d. 18. kwietnia 1920 r. w sali Tow. św. Wojciecha uchwalono składać na nowe budynki \$1.00 co tydzień w kopercie. To znaczy: ojcowie rodzin, samotni mają złożyć \$50.00 rocznie tak długo aż się zapłaci za wszystką budowę.

Do listopada, 1922 wszystkie budynki parafjalne wykończone. Kontraktorzy wołali o zapłatę. Mimo hojności ofiar nie złożono dosyć na zapłacenie całej sumy. Zatem postanowiono zadłużyć parafję na sumę \$350,000.00. Ażeby uzyskać tak wielką pożyczkę potrzeba było oszacować wartość majątku parafjalnego, co też uczyniono. Ze względu na ważność sprawy podaje się do wiadomości ogólnej w języku angielskim autentyczny dokument waloryzacji majątku parafjalnego, sprawę pożyczki i warunki spłaty.

\$350,000.00

SAINT ADALBERT'S ROMAN CATHOLIC PARISH

Grand Rapids, Michigan

First Mortgage 7% Gold Bonds.

Dated October 1, 1921.

Callable after Five Years at 105 and interest on 60 days' notice either personally or by publication.

Denominations \$50 — \$100 — \$500 — \$1,000.

Grand Rapids Trust Company, Grand Rapids, Trustee.

Security

All of said bonds are issued under and equally secured both as to principal and interest, by a First Mortgage dated October 1, 1921, duly executed and delivered by the Right Reverend Edward D. Kelly, Roman Catholic Bishop of the Diocese of Grand Rapids, Michigan, to the Grand Rapids Trust Company as Trustee, covering St. Adalbert's Roman Catholic Parish Property.

Parish located and bounded by Fourth Street, Davis Avenue and Fifth Street, Grand Rapids, Michigan.

Appraised Value \$1,030,000.00 — Mortgage less than one third of the appraised valuation.

Fire Insurance \$403,600.00 — Additional insurance on Parish residence, when completed — will be \$50,000.

Tornado Insurance \$100,000.00.

Principal and Interest payable at the Old National Bank, Grand Rapids, Michigan.

Travis, Merrick, Warner and Johnson, Attorneys.

Martin H. Carmody, Attorney for the Bishop.

Purpose of Issue

The proceeds of this issue will be used to pay for a modern school building of 27 class rooms — a sisters' residence — and a parish residence.

Families in the parish about 1,100. School children number over 1,500.

Maturities

5 — 10 — 12 — 14 — 16 — 18 — 20 — 22 — 25 years.

PRICE: Par and interest yielding 7%.

Bonds on sale at the POLISH AMERICAN BANK, Grand Rapids, Mich. 335 Bridge St., N. W.

Payments made to date on bond issue of October 1, 1921

October 1, 1926 — first series of Bonds came due

Rate of int. (7%) per year.....	\$24,500
Five years	\$122,500.00
Bonds redeemed	\$70,000.00
Total paid first five years (prin. and Int.).....	\$192,500.00
Oct., 1st. 1929 — second series of bonds came due.	
Rate of Int. (7%) per year.....	\$19,600
Three Years	\$58,800

Bonds redeemed	\$42,000
Total paid next three years (prin. and Int.).....	\$100,800.00
October first, 1931 — third series of bonds come due.	
Rate of Int. (7%) per year.....	\$16,660.00
Interest paid to date 1½ years.....	\$24,990.00
(Third series of bonds due Oct. 1st, 1931, \$28,000 plus int. \$8,330)	
Total paid on bonds:	
First five years (principal and Int.).....	\$192,500.00
Next three years (prin. and Int.).....	\$100,800.00
Next 1½ years interest paid to date.....	\$24,990.00
<hr/>	
Grand total	\$318,290.00

Wojciechowianie macie majątek przeszło miljonowy. Wiele już zdziałaliście. Dzieło wasze jednak nie dokończone. Jest dług przeszło \$200,000. Hej ramię do ramienia dzielne Wiarusy! Wesprzyjcie wasz dorobek narodowy i Chrystusowy spracowanemi, twardemi, mocnemi rękoma waszemi, by nie ugrzązł, lecz się wzmacniał, rósł na pożytek dziatwy waszej a wam zacnym na chlubę.

W r. 1924 Delegat apostolski Jego Eksceleńcja Pietro Fumasoni Biondi, odwiedził parafję św. Wojciecha i aprobatę swą na dzieło dokończone w te słowa wypowiedział: "Proboszczu, powiedz twemu dobremu ludowi, że sam Ojciec św., którego ja reprezentuję, dziękuje twoim dobrym parafjanom za ich poświęcenie i ofiarność, za wystawienie tej wspaniałej świątyni ku czci i chwale Boga Najwyższego i za wystawienie tej wspaniałej, wygodnej i ogniotrwalej szkoły, w której dziatki ich obok świeckiej pobierają naukę Religji, bez której wiedza świecka wyszłaby im tylko na większe potępienie. Religja bowiem i wiedza świecka powinny iść razem, by wychować młodzież na dobrych obywateli i wzorowych parafjan".

Do słów Jego Eksceleń. Delegata apostolskiego nie trzeba dodawać; same są tak jasne i dobitne, że trafią do serca duszy i szlachetności wszystkich Wojciechowian.

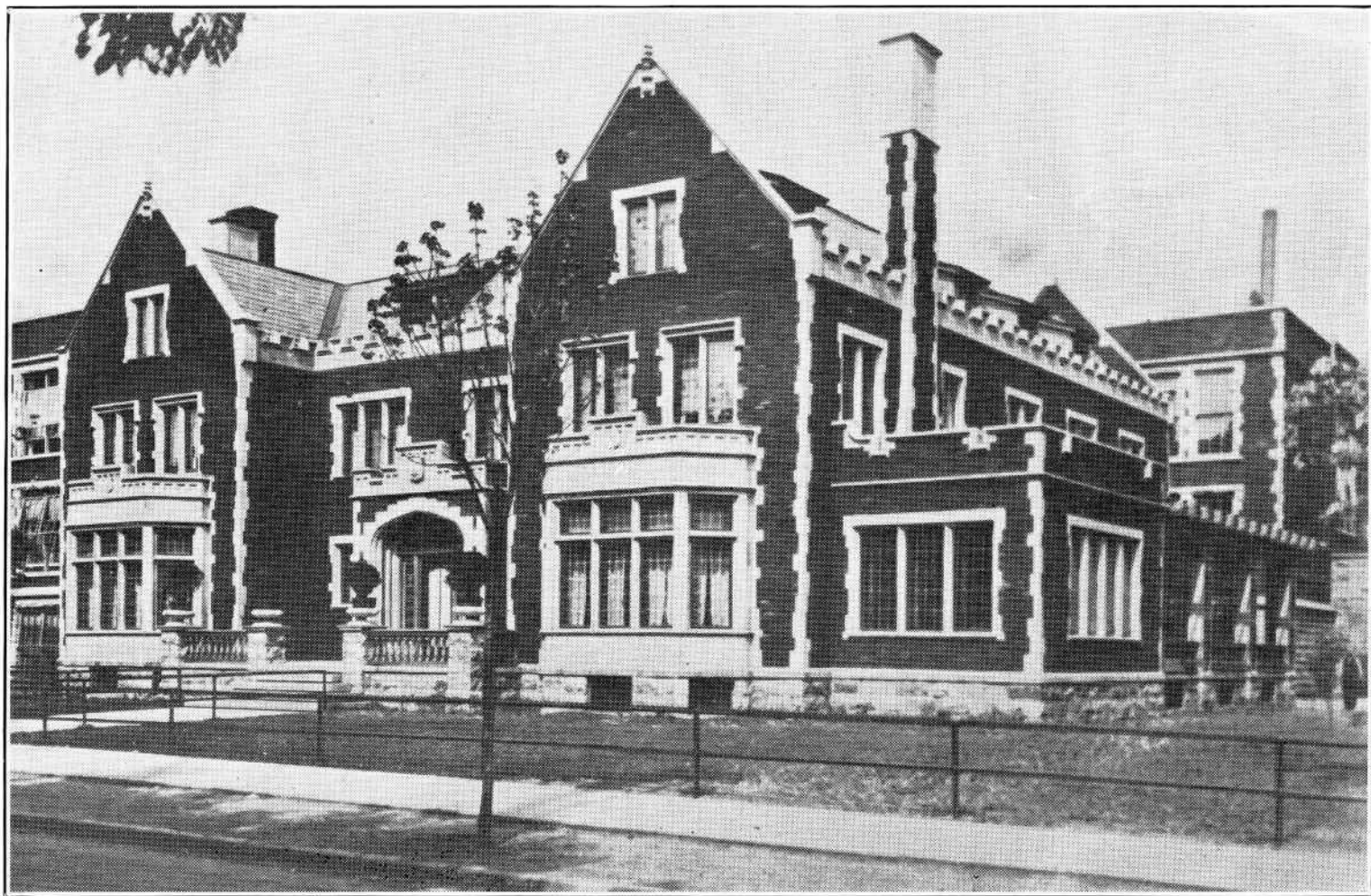
D. 2. listopada, 1925 r. Jego Eksceleń. ks. biskup E. D. Kelly dekretem oficjalnym uczynił parafję św. Wojciecha Nienaruszalną.

(PAROECIA INAMOVIBLIS)

J. E. ks. biskup E. D. Kelly zmarł d. 26. marca, 1926. Od d. 25. czerwca 1926 Ordynarjuszem jest J. E. ks. biskup Józef Gabriel Pinten.

Dotąd mówiło się wyłącznie o materjalnym dobrem parafji św. Wojciecha. Jest inny dorobek większy, choć niewidzialny, dorobek duchowny, który oszacować może sam Sędzia Bóg. Dla zaspokojenia jednak ciekawości ludzkiej podaje się niżej bez komentacji statystykę parafji św. Wojciecha z ksiąg parafjalnych. Chrztałów od założenia parafji było 9000. W tem włącza się 44 chrztałów osób dorosłych. Najwięcej chrztałów było w roku przedwojennym 1913: 332, ślubów 2006,

Plebania w Parafji św. Wojciecha w Grand Rapids, Mich.

pogrzebów 2964.

Prymicje czyli pierwszą Mszę św. odprawili następujący kapłani na Wojciechowie:

Leopold Oprychalski	22. stycznia, 1888.
Kazimierz Skory	15. czerwca, 1888
Józef Lewandowski	w lipcu, 1894
Stefan Banasiewicz	
Franciszek Prus	
Kazimierz Piotrowicz	w kwietniu, 1904
Józef Kamiński	14. kwietnia, 1903
Jan Kapłanowski	2. lipca, 1905
Stanisław Kuźniak	23. czerwca, 1912
Teodor Liebek	15. czerwca, 1919
Kazimierz Szyper	22. czerwca, 1919
Jan Hurynowicz	27. czerwca, 1920
Jan Szydłowski	2. lutego, 1924
Bronisław Roguszka	2. lutego, 1926
Jan Kucinski	3. marca, 1929
Antoni Arszulowicz	22. lutego, 1931
Wojciech Radawski	1. marca, 1931

Młodzieńców do zakonu wstąpiło:

Br. Wiktor Czerwiński i Br. Kazimierz Czerwiński do Zgromadzenia św. Krzyża, Notre Dame, Ind.; Br. Stanisław Gumienny, do Zgrom. św. Zbawiciela, St. Nazianz, Wis.; do Zgromadzenia XX. Zmarłychwstańców, Chicago, Illinois, dwóch braci. Do Zakonu św. Franciszka, Pułaski, Wis. dwóch braci.

Panien do zgromadzeń żeńskich wstąpiło:

Do zgromadzenia Sióstr Notredamek w Milwaukee, Wis.

Siostra M. Liwencja, Lewandowska	Siostra M. Rogatylla, Dutkiewicz
Siostra M. Rosenda, Schmidt	Siostra M. Synesja, Sobota
Siostra M. Estera, Hernacka	Siostra M. Odualdyna, Dyminska
Siostra M. Barbaryna, Uzarska	Siostra M. Wendelina, Manikowska
Siostra M. Witalja, Gryga	Siostra M. Deotylla, Ostrowska
Siostra M. Blanda, Drzazgowska	Siostra M. Anizja, Pawłowska
Siostra M. Stefanja, Szymczak	Siostra M. Celina, Zielinska
Siostra M. Weronika, Gałka	Siostra M. Deklana, Książkiewicz
Siostra M. Symonela, Frost	Siostra M. Antoinette, Uzarska
Siostra M. Genulfa, Smykowska	Siostra M. Joanna, Kaleta
Siostra M. Iphigenja, Cieślukowska	Siostra M. Antonice, Murawska

Kandydatki: Panna Katarzyna świtek, Panna Rozalia Szymko.

Do Zgromadzenia Sióstr Felicjanek, Detroit, Michigan:

Siostra M. Adjuta, Słupecka	Siostra M. Teotyła, Dorf
Siostra M. Gastelda, Dyczbolis	Siostra M. Norberta, Cerajewska
Siostra M. Marcelina, Słupecka	Siostra M. Dunstana, Kuźniak
Siostra M. Bronisława, Dyczbolis	Siostra M. Rajmunda, Górska

Siostra M. Kunegunda, Stajnik

Do Zgromadzenia Sióstr Dominikanek, Grand Rapids, Michigan:

Siostra M. Rose Gonzaga, Szydłowska

Do Mercy Sisters, Grand Rapids, Michigan

Siostra M. Doloretta, Szczepańska

Do Zgromadzenia św. Józefa, Stevens Point, Wisconsin:

Siostra M. Terencja, Przekopowska

Do Klasztoru Dominikanek Nieustającej Adoracji, Milwaukee, Wis.

Siostra M. Kolumba, Bańka

Do Klasztoru Opatrzności Bożej, St. Mary's of the Woods, Indiana

Siostra M. Dominica, Czerwińska

W pracy pomagali na Wojciechowie Księżom proboszczom:

Szymonowi Ponganisowi — XX — Gogolewski od..... do.....

Władysław Krakowski do 1904 r.

Kazimierzowi Skoremu — XX — Jan Kapłanowski od lipca, 1905 do paź., 1905; Franciszek Kaczmarek do czerwca 1906; Franciszek Piaskowski od 16 czerwca, 1906 do wrześ. 1909; Andrzej Narloch od lipca, 1909 do lipca, 1913; Józef Koss od lipca, 1910 do lipca 1911; Antoni Volkert w niedziele tylko; Jan Sonefelt w niedziele tylko; Szczepan Narloch od lipca, 1913 do marca, 1919; Stanisław Sikorski od 14 sierp., 1915 do kwiet. 1916; Paweł Felchnerowski od 9 kwiet., 1916 do 12 lipca, 1918; Kazimierz Szyper od 24 czerwca, 1919 do 9 listopada, 1921; Teodor Liebek od 12. lipca, 1919 do 2. sierpnia, 1921; Władysław Świtalski od 2. sierpnia, 1921 do grudnia 1927; Hipolit Kościelniak od 9. listopada, 1921 do 9. grudnia 1927; Wacław Lipinski od grudnia, 1927, do 10. lipca, 1929; Jan Grzybowski od grudnia, 1927 do 3. marca, 1931; Jan Maksymowski od 10. lipca, 1929 do czasu obecnego; Jan Klonowski od 3. marca, 1931 do czasu obecnego.

Misji od założenia parafji było siedm. Dwie za rządów ks. S. Ponganisa. Za czasów ks. Kazimierza Skorego pięć: pierwsza od 11. do 26 marca, 1905 r. pod kierownictwem O. O. Jezuitów: Jankowski i Bieda, druga od 18. kwietnia do 3. maja, 1914 r. pod kierownictwem O. O. Jezuitów, trzecia od 15. do 29. czerwca, 1919 pod kierownictwem O. O. Jezuitów, Bieda i Mollo, czwarta od 18. kwietnia do 3. maja 1929 r. pod kierownictwem O. O. Salezjanów, piąta od 11. do 25 maja, 1930 pod kierownictwem O. O. Salezjanów.

Nowennę do św. Tereni od 13 do 24 sierpnia, 1930 r. głosił Ks. J. Pietrzak. Nowennę z okazji jubileuszu siedmsetletniego od śmierci św. Antoniego głosił ks. J. Pietrzak od 13. do 22. czerwca, 1931.

Prócz misji głosili z okazji czterdziestogodzinnego nabożeństwa i trydnów — O. O. Franciszkanie O. Franciszek Manel; Augustynjanin O. Stanisław Weinert.

SZKOŁA ŚW. WOJCIECHA, GRAND RAPIDS, MICHIGAN

od r. 1885 do 1931

Szkoła parafjalna w Ameryce jest ostoją i najlepszą twierdzą

Wiary św. Bez niej bowiem byłoby trudno zasiać zasady Wiary św. w duszach dzieci katolickich, bez niej nie byłoby możebnem wychować zastępów całych młodych bojowników za sprawę Chrystusową. Szkoła zaś parafjalna polska, to już najpewniejsze schronienie dla najdroższych skarbów naszych rodzinnych Wiary św. i języka ojców. Zrozumieli to dobrze założyciele parafji naszych, więc z ochotą i prawdziwym zaparciem się i ofiarą szczerą zakładali i utrzymują szkoły parafjalne.

Szkołę św. Wojciecha otworzono w r. 1885. Ks. Marjan Matkowski sprowadził dwie Siostry Felicjanki z Detroit, Michigan. W r. 1885 zapisało się około 100 dzieci. Pierwszą przełożoną szkoły św. Wojciecha była Sr. M. Katarzyna. W r. 1892 Siostry Felicjanki w liczbie pięć nauczycielek pożegnały około 250 dzieci i opuściły szkołę św. Wojciecha.

Na miejsce Sióstr Felicjanek ks. Szymon Ponganis powołał Siostry Notre Damki z Milwaukee, Wis. które przybyły d. 23. sierpnia 1892 r.

Pierwszą przełożoną była Sr. M. Tyta, ta sama która w r. 1880 zachęciła pierwszych polskich kolonistów w Grand Rapids do założenia parafji św. Wojciecha. D. 6. września zapisało się około 340 dzieci do szkoły św. Wojciecha. Nauczycielek było pięć. Do 17. listopada, 1893 Siostry nauczycielki mieszkały w domu dzierżawionym dla nich. D. 17. listopada, 1893 Siostry przeprowadziły się do klasztoru. D. 29. sierpnia, 1895 po raz pierwszy odprawiono Mszę św. w kaplicy Sióstr i odtąd Czcig. Siostry nauczycielki mają Najśw. Sakrament w swej kapliczce.

D. 17. października, 1900 r. Sr. M. Tyta opuściła Wojciechowo. Na jej miejsce wyznaczono Sr. M. Hugolinę, która przybyła 18. października, 1900 r. i opuściła po jednorocznej pracy r. 1901. Jej miejsce zajęła Sr. M. Władysława w sierpniu, 1901. Liczba dzieci uczęszczających do szkoły wzrastała znacznie z każdym rokiem. W r. 1900 po raz pierwszy ukończyły dzieci szkoły św. Wojciecha ósmy stopień. Uczniów było pięciu; w następnej klasie w r. 1901 było uczniów już 12; w r. 1902 ósmy stopień ukończyło uczniów 24. Sióstr nauczycielek było 11.

W styczniu 1905 r. około 90 dzieci opuściło szkołę, gdyż po założeniu parafji Serca Jezus musiały uczęszczać do szkoły tamtejszej. Tegoż samego dnia popołudniu Jego Ekscel. ks. biskup H. J. Richter udzielił Sakramentu Bierzmowania dzieciom oraz i dorosłym.

D. 2 sierpnia 1905 zawołano Sr. M. Władysławę, przełożoną do Milwaukee, gdzie ją przeniesiono do szkoły św. Józefata. Na jej miejsce przybyła Sr. Jadwiga jako przełożona w r. 1905. Pracowała gorliwie w szkole przez trzy lata. Klas było 10 i około 600 dzieci. Powołano ją do Milwaukee w maju, 1908 r. Dnia 4. czerwca 1908 r.

W GODY
ZŁOTEGO JUBILEUSZU

życzymy
rozwoju.

Stanisław Gogulski

REPUBLIC COAL CO.

Gdy będziecie przebudowywać swój
dom albo budować nowy dom nie
omieszkajcie wybrać swoje

Urządzenie Plumbiarskie
i do Ogrzewania

z naszej wystawy

Richards Manufacturing Co.

Front Ave. przy Moście Pearl Ulicy

Chleb :—: Ciasteczka :—: Pasztety

VALLEY CITY BAKERY

BRACIA GOGULSCY

Z Smaką Najlepsze

Artykuły Kościelne,
Polskie Książki do Nabożeństwa

Różańce, Obrazy,
Oprawianie Obrazów

Odwiedźcie Nas w Naszym Nowym
Składzie w śródmieściu.

F. H. McGough and Son

30-32 Division Ave., S.

Nar. Weston St.

przysłano na miejsce Siostry M. Jadwigi Sr. M. Ossję. Około 100 dzieci przyjęło Pierwszą Komunię św. d. 14. czerwca 1908 r. Bierzmowanie odbyło się tego samego dnia przez Jego Ekscel. ks. biskupa H. J. Richtera.

Nauka szkolna rozpoczęła się 8. września. Liczba dzieci znacznie się powiększyła gdyż zapisało się około 650 dzieci z których 35 należało do ósmego kursu. Tą dziatwą opiekowało się 14 Sióstr nauczycielek. D. 27. lutego 1909 r. odbył się egzamin dzieci szkolnych przez Jego Ekscel. ks. biskupa H. J. Richtera na czele w towarzystwie miejscowych Wiel. Księży i tak rok rocznie egzamina w podobny sposób się odbywały. Była to wielka zachęta do gorliwego postępu w naukach.

Z każdym rokiem liczba dzieci z taką szybkością się pomnażała, iż r. 1913 zabrakło miejsca w szkole. Z tego powodu otworzono nową klasę w sali Tow. św. Wojciecha zwanej "Casino" i w sali Tow. św. Kazimierza i sali pod kościołem. Lecz otwarcie tych nowych klas wystarczyło tylko na jeden rok toteż w roku 1914 parafja zakupiła dwa domy, które przerobiono na klasy. Z wzrostem liczby dzieci szkolnych, pomnażała się równocześnie liczba abiturjentów ósmej klasy, których w r. 1914 było 35.

Uroczyste okazje Komunii św. i Bierzmowania odbywały się rocznie aż do śmierci Jego Ekscel. ks. biskupa H. J. Richtera, która nastąpiła d. 26. grudnia, 1916 r. D. 21. maja, 1916 odbyła się pierwsza Komunia św. i Bierzmowanie którego dokonał Jego Ekscel. ks. biskup M. Gallagher, następcą Jego Ekscel. ks. biskupa H. J. Richtera.

Pomimo wszelkich starań Przew. ks. Prałata, aby pomieścić dziatwę szkolną w tymczasowych barakach władza miejska potępiła ówczesną szkołę, w której mieściły się cztery klasy i tem zmusiła parafjan do budowy odpowiedniej szkoły. Przew. ks. Prałat K. Skory wzdrygał się podjęcia tej ogromnej pracy w tak krytycznym czasie — Wojny światowej. Wbrew woli swojej, zmuszony miłością ku niewinnej dziatwie swej trzody, podjął się wreszcie po wielu długich i bezsennych nocach do budowy kolosalnej szkoły. Nietylko rozpoczął Przew. ks. Prałat budowę szkoły, lecz także powiększenie i odnowienie domu Sióstr, który był absolutnie nieodpowiednim na mieszkanie Sióstr. Gdy klasztor budowano Siostry mieszkały w szkole.

Po dwunastoletniej pracy przy tutejszej szkole Sr. M. Ossję wezwano do Milwaukee, d. 14. sierpnia 1920 r. Na jej miejsce przybyła Siostra M. Nemezja d. 22. sierpnia.

D. 5. września, 1920 rozpoczęto naukę szkolną gdzie się zapisało 1280 dzieci z których 240 było początkujących. Ktokolwiek ma pojęcie o kształceniu młodzieży, zrozumie jak trudno było nietylko pomieszczenie tak wielkiej liczby dzieci lecz także wypełnianie mozolnej pracy nauczycielskiej w takich stosunkach.

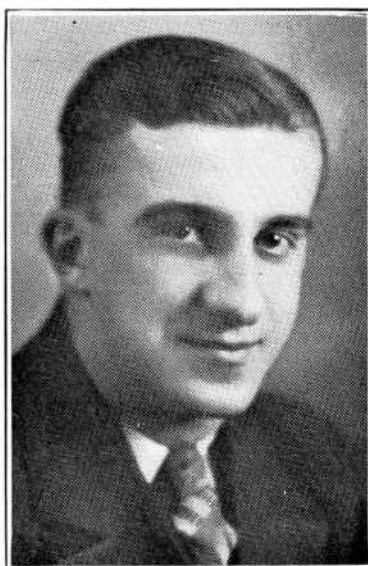
Parafjanie z chęcią przychodzili z pomocą a zwłaszcza Tow. św. Wojciecha i Tow. św. Kazimierza. Siostry nauczycielki widząc życz-

Serdeczne Życzenia
składa parafji św. Wojciecha

LUDWIK NEUMANN
Klerk Powiatu Kent

Życzenia Pomyślności
KAZIMIERZ J. ZAMIARA
Adwokat

Życzenia od
WIDDICOMB FURNITURE
COMPANY

Używajcie naszą "Protekcję Kanwasową" dla Najczystszej sposobu dostawiania węgla.

BULTEMA - TIMMER
FUEL CO.

HURTOWNY I DETALICZNY
SKŁAD OPAŁU

Telefon 9-3366

Nar. Wealthy ul. i Market Ave.
Grand Rapids, Mich.

Jacob Bultema

John Timmer

liwość parafjan z większą ochotą znosiły wszelkie niewygody i trudności.

D. 17. kwietnia 219 dzieci przyjęło Pierwszą Komunię św. i Bierzmowanie. Tegoż samego dnia odbyło się poświęcenie kamienia węgielnego pod nową szkołę. Cereemonji dokonał Jego Eksceł. ks. biskup E. D. Kelly i mowę nader wzniosłą i wielce pouczającą wygłosił.

Budowa nowej szkoły postępowała szybko naprzód tak że z początkiem września budowa była ukończona.

Siostra M. Nemezja opuściła szkołę po jednorocznej pracy d. 22. sierpnia, 1921 r. Na miejsce jej przysłana była Siostra M. Odualda.

D. 4. września, 1921 r. rozpoczęto naukę w nowej szkole. Zapisano się 1350 dzieci. Ponieważ szkoła nie była zupełnie ukończona niektóre klasy uczono przez kilka tygodni pod kościołem.

Po poświęceniu szkoły d. 21. listopada 1921 r. wszystkie dzieci dostały się do wspaniałej nowej szkoły. Radość wielka malowała się na twarzach dzieci w obszernych i wygodnych klasach, więc postępowały w naukach raźniej i ochoczej, aniżeli przedtem. Niedługo cieszyła się nową klasą Siostra M. Majella gdyż po niedługiej chorobie zmarła w Panu 8. kwietnia, 1922 r. Nietylko oplakiwały jej zgon Siostry nauczycielki, lecz zarazem odczuwały jej nieobecność dzieci których nauczycielką była.

We wrześniu, 1926 r. otworzono dziewiąty stopień; 32 dzieci się zapisało. Siostra M. Odualda pracowała gorliwie dla dobra dzieci oraz parafji dopóki nie przeniesiono jej do szkoły św. Stanisława w Michigan City d. 23. sierpnia, 1928 r. Na jej miejsce na przełożoną oznaczono Sr. M. Oswaldynę 25. sierpnia, 1928 r.

Ponieważ coraz więcej dzieci do wyższych stopni dochodziło okazała się potrzeba drugiej klasy dziewiątej.

Dziewiąte Klasy

1926 — 1927.....	33 dzieci
1927 — 1928.....	51 dzieci
1928 — 1929.....	48 dzieci
1929 — 1930	73 dzieci
1930 — 1931.....	84 dzieci
1931 — obecny rok.....	90 dzieci

Siostra M. Oswaldyna pracowała w szkole św. Wojciecha trzy lata. Zawezwano ją do Milwaukee d. 19. sierpnia, 1931, a na jej miejsce przybyła na przełożoną Sr. M. Aurica, która obecnie jest pryncypałką szkoły św. Wojciecha.

Siostry Przełożone które pracowały przy szkole św. Wojciecha:

Siostra M. Tyta	1892 — 1900
Siostra M. Hugolina	1900 — 1901
Siostra M. Władysława.....	1901 — 1905
Siostra M. Jadwiga	1905 — 1908
Siostra M. Ossja	1908 — 1920

Jeśli chcesz dobre okulary idź do

C. H. POEL

510 Leonard St., N. W.

ENTERPRISE JEWELRY CO.

Usługa Na Wszelkie Okazje

WARSAW HOTEL

HOTEL I RESTAURACJA

Franciszek Czubaj i

Władysław Garbula
właściciele

500 Bridge Ul., N. W.

życzenia Pomyślności

B. J. JONKMAN

**PROKURATOR
POWIATU KENT**

życzenia Pomyślności zasyla
Franciszek Gołembiewski
**ASYSTENT KLERKA
MIEJSKIEGO**

MARGARET MARY SHOP

1264 Plainfield Ave., N. E.

Nowe Futrzane Płaszczki dla
Niewiast i Panienek

Także Sukienne Płaszczki, Suknie i
Kapelusze po nowych niskich cenach.

życzenia od

RITZEMA'S

West Grand Rapids' Greater Store
W. Leonard, przy Broadway

Telefon 65-836

Telefon 41-141

F. LATZEK

Przedsiębiorca Pogrzebowy
i Licensjowany Balsamownik

648 Trzecia Ul.

658 Trzecia Ul.

MARY ANN SHOP

Skład dla Pań i Panien
Damskie Suknie, Płaszczki
Pończochy, itd.

Marja i Anna Pietrowicz
właścicielki

421 Leonard St., N. W.
Telefon 73925

Siostra M. Nemezja	1920 — 1921
Siostra M. Odualda	1921 — 1928
Siostra M. Oswaldyna	1928 — 1931
Siostra M. Aurica	1931 — w obecnym czasie

Spis Dzieci Klasy Ósmej

1901 — 1902.....	25 dzieci
1902 — 1903.....	32 dzieci
1903 — 1904.....	28 dzieci
1904 — 1905.....	28 dzieci
1905 — 1906.....	26 dzieci
1906 — 1907.....	28 dzieci
1907 — 1908.....	28 dzieci
1908 — 1909.....	35 dzieci
1909 — 1910.....	30 dzieci
1910 — 1911.....	34 dzieci
1911 — 1912.....	33 dzieci
1912 — 1913.....	35 dzieci
1913 — 1914.....	35 dzieci
1914 — 1915.....	33 dzieci
1915 — 1916.....	65 dzieci
1916 — 1917.....	45 dzieci
1917 — 1918.....	59 dzieci
1918 — 1919.....	88 dzieci
1919 — 1920.....	86 dzieci
1920 — 1921.....	86 dzieci
1921 — 1922.....	81 dzieci
1922 — 1923.....	84 dzieci
1923 — 1924.....	80 dzieci
1924 — 1925.....	84 dzieci
1925 — 1926.....	85 dzieci
1926 — 1927.....	114 dzieci
1927 — 1928.....	126 dzieci
1928 — 1929.....	119 dzieci
1929 — 1930.....	102 dzieci
1930 — 1931.....	127 dzieci

Spis Czcigodnych Sióstr Nauczycielek, Które Pracowały W Parafji św. Wojciecha

Siostra M. Tyta	Siostra M. Agnola
Siostra M. Matja	Siostra M. Eltrudis
Siostra M. Zofja	Siostra M. Wincenza
Siostra M. Genulfa	Siostra M. Jeremiasza
Siostra M. Czesława	Siostra M. Serafina
Siostra M. Andrzejka	Siostra M. Cyryla
Siostra M. Klemensa	Siostra M. Rupilja
Siostra M. Benonja	Siostra M. Pryska

Życzenia od Przyjaciół

Nowej Serji C "FAULTLESS" Furnesy Ciepłego Powietra

Do Nabycia w Wyborze z Pięciu
Rozmiarów Kotła do Ogniska

Zanim kupicie fernes porównajcie nowy
"Faultless" z innymi furnesami. Pod siedmiu
względami przewyższa on inne furnesy.
Chętnie udzielimy Wam informacji.

J. VAN DER ZEE & SON

"Faultless" Furnesy
Blacharskie Roboty

1002 Alpine Ave., nar. 11-tej ul.
Grand Rapids, Mich.

Telefon 6-9760

**KUCHINS FURNITURE
MFG. CO.**

Fabrykanci

"Color Kist" Mebli do Jadalni
i Garniturów do Śniadania.

Polecamy się łaskawej
pamięci

Siostra M. Ewalda
Siostra M. Mamerta
Siostra M. Metodja
Siostra M. Pacyencja
Siostra M. Kalasaneja
Siostra M. Saluzja
Siostra M. Eusebja
Siostra M. Sybyla
Siostra M. Lea
Siostra M. Elpis
Siostra M. Kleofa
Siostra M. Majela
Siostra M. Iwana
Siostra M. Adolfa
Siostra M. Maurycja
Siostra M. Dydyma
Siostra M. Awila
Siostra M. Hyacenta
Siostra M. Alban
Siostra M. Wacława
Siostra M. Klarydona
Siostra M. Nikona
Siostra M. Fernandyna
Siostra M. Feliksa
Siostra M. Antonina
Siostra M. Gerwazja
Siostra M. Atalja
Siostra M. Kunesa
Siostra M. Litharda
Siostra M. Apronia

Siostra M. Ermina
Siostra M. Glycencja
Siostra M. Ostjana
Siostra M. Marcina
Siostra M. Lutrudis
Siostra M. Paulana
Siostra M. Wincenta
Siostra M. Aleksandra
Siostra M. Merwina
Siostra M. Rogerjana
Siostra M. Rafała
Siostra M. Katarzyna
Siostra M. Klementyna
Siostra M. Fotyna
Siostra M. Weronika
Siostra M. Aniela
Siostra M. Teodora
Siostra M. Laurencja
Siostra M. Łucja
Siostra M. Oliwa
Siostra M. Kancja
Siostra M. Alojza
Siostra M. Alipja
Siostra M. Bernulfa
Siostra M. Orlanda
Siostra M. Waltrudis
Siostra M. Artymja
Siostra M. Landuina
Siostra M. Ludwika
Siostra M. Amalja

Kandydatki:

Agnieszka Mochalska
Katarzyna Komoś
Apolonja Łukasiewicz
Anna Połczyńska
Matylda Peplinska
Róża Mick
Katarzyna Futta
Marja Marena
Marta Stachowiak
Weronika Gacka
Michalina Krolska
Julja Neumann
Cecylja Burkot

Katarzyna Wojtysiak
Rozalia Kortas
Franciszka Fons
Julja Posańska
Michalina Ertman
Bronisława Duszyńska
Wiktorja Libek
Marta Czerwinska
Leokadja Lińska
Marja Popielarska
Klara Frank
Wiktorja Królikowska
Aniela Napierała

**BELDEN CEGŁY
WĘGLE
Grand Rapids Builders
Supply Co.**

Materiały do Budowy

Telefon w Ofisie 72481
Leonard St., N. W., przy Koleji

KUZEE BROS.

**SERVICE STATION
White Star Wartościowe
Produktu**

MOBILOIL
PENNZOIL
QUAKER STATE

W. Leonard, przy Koleji

Telefon 72589

Firma założona w r. 1870

MATTHEW SCHMIDT

**Granitowe Pomniki i Nagrobki
444 Bridge St., N. W.**

Telefon 65-348

GEO. B. READER

SKŁAD RYB

Jeziorowych, Oceanowych, Solonych
i Wędzonych.

1046-1048 Ottawa Ave., N.
Telefon 9-3569

Evert Stadt Hardware Co.

40 Lat Usługi

Wszelkiego Rodzaju
Blacharskie Roboty

**745 West Leonard St.
Telefon 73864**

Pytajcie Się Waszego Grosernika o

"QUAKER" KAWĘ

LEE & CADY

Lepszy Chleb, Ciasteczka i Pieczywa.

Zamówienia na Zabawy Domowe
i Wesela są naszą specjalnością.

AMERICAN BAKERY

712 Bridge St., N. W.

Telefon 41-671

JÓZEF ŚNIATECKI

**KONTRAKTOR
BUDOWNICZY**

40 Valley Ave., S. W.

Telefon 86193

Jadwiga Wolta
Julja Gostomska
Tekla Różga
Weronika Bosik
Marja Karolczak

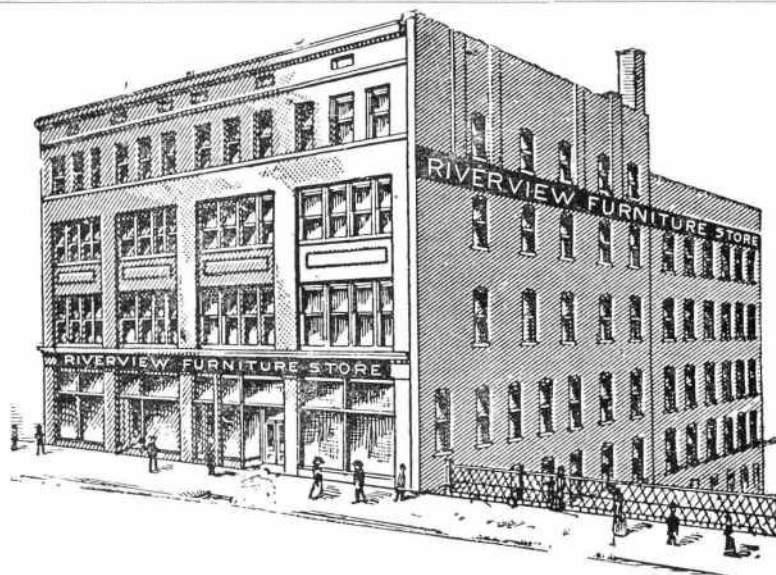
Magdalena Małek
Prakseda Szmania
Marja Kołodziejczyk
Marja Blumka
Eufemja Hess

Marja Chojnacka

Siostry Nauczycielki z Roku Jubileuszowego:

Siostra Przełożona M. Aurica
Siostra M. Eladja
Siostra M. Bogumiła
Siostra M. Maksymiljana
Siostra M. Florynda
Siostra M. Rudolfa
Siostra M. Odulfja
Siostra M. Cherubina
Siostra M. Meldas
Siostra M. Osytja
Siostra M. Joanna
Siostra M. Balbina
Siostra M. Lucyna
Siostra M. Cyryla
Siostra M. Antonizja

Siostra M. Helena
Siostra M. Laudona
Siostra M. Balwina
Siostra M. Kallida
Siostra M. Katalda
Siostra M. Gerasyma
Siostra M. Domytyła
Siostra M. Nojola
Siostra M. Celestyna
Siostra M. Rupilja
Siostra M. Agnieszka
Siostra M. Ermina
Siostra M. Adelma
Siostra M. Elwana
Siostra M. Adelita

**RIVERVIEW
Furniture
Store, Inc.**

279 - 285 Bridge
St., N. W.

Polski Skład Mebli

Największy na Za-
chodniej Stronie
Najlepsze Meble
po Najniższych
Cenach.

**Popierajcie Polski
Interes**

Pytajcie się o

Wyrabiane w Grand Rapids
Sprzedawane wszędzie.

Prawdziwie wartościowe trzewiki dla mężczyzn
i chłopców.

Sprzedaje je po cenach popularnych skład

IDEAL SHOE STORE

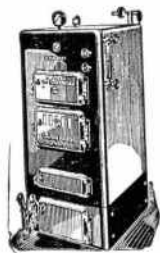
Józef Konwinski, właściciel

615 Bridge St., N.W.

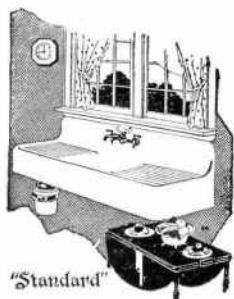
Życzenia od

LUCE FURNITURE COMPANY

It Costs Little
To Install This Fine
"Standard"
"Three 8's" Sink

IDEAL & AMERICAN
Redflash & Corto
BOILER RADIATORS

Stanisław Merdzinski

Plumbiarstwo i Ogrzewanie

38 Lat Doświadczenia

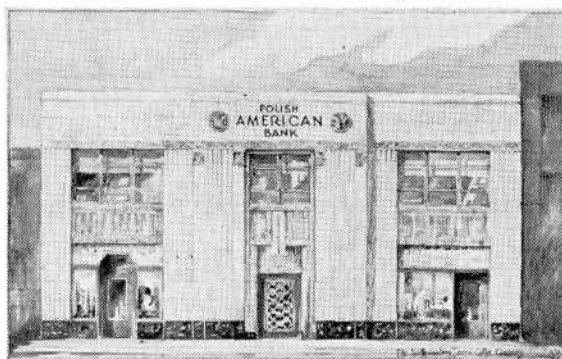
639 Jedenasta Ul., N. W.

Telefon 64-788

4%

4%

Życzenia Pomyślności

Polish American Bank

4%

4%

**Dochód od Towarzystw na Złoty Jubileusz Parafji św. Wojciecha
Towarzystwa Męskie.**

Tow. św. Wojciecha	\$ 50.00
Tow. św. Jacka	100.00
Tow. Narodowe św. Stanisława Kostki	50.00
Tow. Rycerzy św. Kazimierza	100.00
Tow. Przemysłowe	50.00
Tow. św. Jadwigi	50.00
Tow. Młodzieży św. Stanisława Kostki	50.00
Tow. Mężczyzn Różańca św.	75.00
Tow. św. Franciszka Tercyarzy	25.00
Kasa Pośmiertna Tadeusza Kościuszki	100.00
Tow. Osada 86 Zjednoczenia P. R. K.	50.00
Chór Kościelny Moniuszki	100.00
Tow. św. Kazimierza Młodzieży	100.00
Rada Nadzorcza	50.00
Tow. Polskich Leśniczych (Foresters)	300.00

Towarzystwa Żeńskie

Tow. Dobroczyńności	\$1000.00
Klub Matek	1000.00
Dziewice Bractwa Różańca św.	1000.00
Niewiasty Bractwa Różańca św.	500.00
Sodaliczka św. Teresy	300.00
Tow. Narodowych Polek p. o. św. Stan. Kostki ..	100.00
Grupa 2228 Z. N. P. Towarzystwo Pań (Grand Rapids)	25.00
Korpus Pomocniczy Weteranów	5.00

Lista Ofiarodawców z Okazji Złotego Jubileuszu Parafji Naszej.

Arszulowicz Jan i syn Józef	\$ 50.00
Białaś Walenty	50.00
Choals Hieronim	50.00
Czajkowski Andrzej	50.00
Czapran Franciszka	50.00
Czerwinska Katarzyna	50.00
Czerwinska Genowefa i Wiktorja	50.00
Derecki Franciszek	50.00
Derezinski Czesław Sr.	50.00
Diugolenski Jan	50.00
Drzazgowski Stanisław	50.00
Fraier Filip, Józef i Wanda	50.00
Furmankiewicz Stanisław	50.00
Haraburda Franciszek	50.00
Ignasiak Andrzej	50.00
Ignasiak Helena (Eleventh St.)	50.00
Jackowski Ludwik	50.00
Jackowski Piotr	50.00

Jackowski Stanisław	50,00
Jarmoszek Stefan	50,00
Jaszkiewicz Jan	50,00
Józwiak Rozalja	50,00
Juchniewicz Adam i Familja	50,00
Juchniewicz Michał	50,00
Kamiński Franciszek, II	50,00
Kamińska Marja (Davis)	50,00
Kaplanowska, Józefina	50,00
Karaszewicz Jan	50,00
Klonowski Ks. Jan	50,00
Kocielek Jan	50,00
Koprowski Marjan	50,00
Kowalkowski Kazimierz	50,00
Kozal Wojciech	50,00
Kozłowski Klemens	50,00
Kublak Józef	50,00
Kurowska Weronika	50,00
Letzelberger Leokadja, Marta, Salomea	50,00
Maksymowski Ks. J.	50,00
Mancewicz Jan (Sixth St.)	50,00
Mencinski Józef	100,00
Merdziński Stanisław	50,00
Mikulski Franciszek	50,00
Miskiewicz Franciszka	50,00
Miskiewicz Stanisław	50,00
Myśliwiec Wincenty	50,00
Pewna Osoba (N. J.)	100,00
Okoński Marcin	50,00
Olszewski Bernard	50,00
Olszewski Franciszek	50,00
Olszewska Marja i Familja (Sibley St.)	50,00
Olszewska Stefania	50,00
Omilian Bolesław	50,00
Orlikowski Kazimierz	50,00
Pewna Osoba	50,00
Pietrowicz Familja	50,00
Pospiech Józef	50,00
Puppel Teodor	50,00
Radawski Jan, Marja i Wincenty	50,00
Rainke Wiktorja i Familja	50,00
Skory Kazimierz Ks. Prałat	200,00
Sawinski Michał	50,00
Sebunia Antoni	50,00
Sidor Jan	50,00
Sitarski Andrzej	50,00

Skorupski Jan	50,00
Smith Filip	50,00
Skory Jan	50,00
Skora Kazimiera	50,00
Szoka Bronisław	50,00
Szydłowski Jan i Familja	50,00
Szymczyk Wincenty i Leokadja	50,00
Teska Adam	50,00
Tomaszewski Władysław	50,00
Tomeczak Bartłomiej	50,00
Topolski Jan	50,00
Trzybicki Michał	50,00
Uzarska Anna	50,00
Wieczorek Stanisław Józef	50,00
W pamięci Wilkowskiej Katarzyny (Meinke K.)	50,00
Wiśniewski Maciej	50,00
Pewna Osoba (Z)	50,00
Zamierowski Zygmunt	50,00
Andrzejewska Marianna i syn Stanisław	50,00
Bolek Jan	50,00
Dressler Teodor	50,00
Dutkiewicz Pelagja	50,00
Dutkiewicz Czesław	50,00
Gromko Teofil	50,00
Grynczel Stanisław i Katarzyna	50,00
Hojnacki Stanisław	50,00
Inglant Sabina i Familja	50,00
Jankowski Antoni I	50,00
Jankowski Andrzej	50,00
Jurewicz Franciszek	50,00
Kopwinski Jan	50,00
Konwinski Józef i Stanisław	50,00
Kopczyński Andrzej	50,00
Koperski Roy	50,00
Krzykanowski Andrzej	50,00
Krzykwa Maciej	50,00
Kuzmie Tomasz	50,00
Latzek Franciszek	50,00
Lewandowski Władysław	50,00
Maciejewski Piotr i Maria	50,00
Michalski Jan	50,00
Mróz Jan	50,00
Nadolski Bernard	50,00
Nowak Antoni (Alpine)	50,00
Nowicka Anna	50,00
Omillian Vivian	50,00
Olszewska Maria (Nagold)	50,00

Panfil Franciszek (Lexington)	50.00
Panfil Józef	50.00
Paniewozik Wawrzyniec	50.00
Pasikowski Kazimierz Sr. i Familja	50.00
Prajs Marjanna	50.00
Rubach Ignacy	50.00
Słupecka Marja	50.00
Smolenska Apolonia i syn Józef	50.00
Tomaszewska Leonarda	50.00
Walejewski Franciszek	50.00
Wiśniewski Jan	50.00
Wronko Władysław	50.00
Zamiara Franciszek	50.00
Zamiara Władysław	50.00

Najstarsi Osadnicy Polscy, Którzy Byli Tu Przy Założeniu Parafji Św. Wojciecha

Józef Mencinski i żona	Franciszek Zawacki
Józef Niemezewski i żona	Eustachiusz Sempowski
Marja Odejewska	Franciszka Wachowska
August i Urszula Lassa	Kaz. Manikowski i żona
Jan Derecki	Jan Manikowski i żona
Franciszek Derecki	Marja Skibinska
Katarzyna Napierała	Marja Brzuszkiewicz
Franciszek Szczygłowski	Marja Słupecka
August Zyski	Wawrzyniec Bałeczak i żona
Juliusz Twork	Jan Kurek
Szczepan i Katarzyna Gługła	Wojciech Bala
Jan Błaszak	Wawrzyniec Mieras
Julianna Dzieniszewska	Antoni Aleksandrowicz
Andrzej i Marja Zielinski	Helena Mieras
Apolonia Nowak	F. Zawacki
Pelagia Dutkiewicz	Józef Panfil i żona
Paweł Tomaszewski	Jan Konwinski
Wiktorya Rainka	Ewa Kaminska
Jan Radlicki	Helena Bomberska
Jakób Pienta	Wojciech Gościński
Franciszek Latzek	Wojciech Grodzicki
Anastazy Graczyk	Franciszek Grodzicki
Katarzyna Lewandowska	Franciszka Bogdanowicz
Józef Gryka	Wincenty Bogdanowicz i żona
Jan Wojcinski	Michał Dulski i żona
Franciszek Damski	Geo. Diraitis i żona
Adam Wosinski	Józef Burniskas i żona
S. Merdzinski i żona	Józef Grinis i żona
Anastazy i Julianna	Józef Kurantowicz i żona
Smagłinski	Józef Sadauskas i żona
Jan Mróz	Michał Sirvinskas i żona
Franciszka Skora	Franc. Słapikowskas i żona
Feliks Klukowski	Jan Petrułonis i żona

"Grand Rapids' Finest"

Healy Beauty Shop

NAR. MONROE I OTTAWA
na Drugiem piętrze

Wszelkie Usługi w Zakresie
Kosmetycznym

Telefon 4-5593

Telefon 67525

JAN KAMIŃSKI

GROSERNIA I BUCZERNIA

Opatrzymy Wasz Stół

Kompletnie

659 Jedenasta Ul., N. W.

Glendon A. Richards Co.

Fabrykanci

**Wyrobów Blacharskich Dla Budow-
niczych i Inżynierów**

**"Simplicity" Okna w Suficie Bez
Kitu**

Metalowe Drzwi i Ramy

**Uznane Blachą Obite Drzwi
Ogniowe**

**Wentylatory Stojące i Obracające
Się.**

Pokrywacze Dachów.

**Ofis i Fabryka: 230-238 Winter
Ave., N. W.**

Grand Rapids, Michigan, U. S. A.

Telefon 41345

Czesław Dereziński

**Przedsiębiorca Pogrzebowy
i Balsamownik**

Usługa w każdym czasie

701 Czwarta Ul., N. W.

TOWARZYSTWA W PARAFJI ŚW. WOJCIECHA

Towarzystwa Męskie.

- Tow. św. Wojciecha — Założone pierwszego listopada, 1872 r
Liczy członków 175. Obecny prezes, Stanisław Miskiewicz.
- Tow. Rycerzy św. Kazimierza — Założone d. 21. maja, 1895 r.
Liczy członków 150. Obecny prezes, Kazimierz Kurdelski
- Tow. Młodzieży św. Kazimierza — Założone d. 1. listopada, 1884.
Liczy członków 275 Obecny prezes, Franciszek Jaworowicz
- Tow. św. Jacka — Założone d. pierwszego grudnia, 1886 r.
Liczy członków 269. Obecny prezes, Wincenty Wanczuk
- Tow. św. Jadwigi — Założone d. 24. stycznia, 1904
Liczy członków 106. Obecny prezes, Adam Kulhawik
- Tow. Młodzieży św. Stanisława Kostki — założone 27. czerwca, 1915
Liczy członków 43. Obecny prezes, Kazimierz Kucharczyk
- Tow. Moniuszki i Chór Kościelny — założone w lutym, 1905 r.
Liczy członków 60. Prezes obecny, Mecenas Z. Zamierowski
Dyrygent, Kazimierz Kowalkowski
- Tow. Różańca św. Mężczyzn — Założone od założenia parafji.
Liczy członków 25. Obecny prezes, Emil F. Puppel
- Tow. Apostolstwa Modlitwy Serca Jezus—Założone d. 8. grudnia 1886.
- Tow. Foresters (Polskich Leśniczych)—Założone d. 12. czerwca, 1921.
Liczy członków 132. Obecny prezes, Edward Smaglinski
- Tow. św. Franciszka Tercjarzy — Założone w 1886 r.
Liczy członków 54. Obecny prezes, Teodor Puppel

Towarzystwa Żeńskie

- Tow. Różańca św. Niewiast — Założone w pierwszych
początkach parafji
- Liczy członkiń 700. Obecna prezeska,
- Tow. Różańca Dziewic—Założone w pierwszych początkach parafji.
Liczy członkiń 300. Obecna prezeska, Marja Orłowska
- Tow. Dobroczynności pod opieką św. Elżbiety—założone w lutym, 1908.
Liczy członkiń 65. Obecna prezeska, Józefa Miskiewicz
- Tow. Klubu Matek — Założone 6. listopada, 1924.
Liczy członkiń 125 Obecna Prezeska, Marta Wierzcholska
- Tow. św. Teresy — Założone 17. sierpnia, 1929 r.
Liczy członkiń 317. Obecna prezeska, Katarzyna Okońska

Towarzystwa Narodowe — Męskie

- Tow. Narodowe Polskie pod opieką św. Stanisława Kostki —
założone 11. lutego, 1878.
- Liczy członków 275. Obecny prezes, L. Nadolski
- Tow. Przemysłowe Polsko-Amerykańskie—Założone 10. czerwca, 1894
Liczy członków 84. Obecny prezes, F. Szczygłowski

AL'S MEAT MARKET

A. Książkiewicz, właściciel

Skład Wybornego Mięsa i Smaczne Wyroby

Telefon 66493

902 W. Fulton Ul.

IGNACY RUBACH

KRAWIEC

Następca i Właściciel Znanego Zakładu Krawieckiego

JOS. WATSLAWIK

Pierwszorzędne wykonanie Ubrań i Palt podług miary i najnowszych
mód. Ceny umiarkowane.

Czyszczenie — Prasowanie — Reparacje

Odzieży Męskiej i Damskiej.

Telefon 84942

659 Bridge Ul., N. W.

Życzenia Pomyślności

zasyłają

DR. W. J. JARACZ

DR. S. J. NOWACKI

Duma Obywatelska Buduje Miasto Dobrych Obywateli
Dbałość Obywatelska Buduje Wartości Posiadłościowe
Malujcie i Ochroniajcie Powierzchnię.

N. BRANDER COMPANY

Największy Detaliczny Skład Tapetów i Farb w Zachodniej
części stanu Michigan

Podolamy Każdej Sprawiedliwej Kompetycji.

**Wszystkie Nasze Towary Sprzedawane By Dobrze Służyły Lub
Zwrócimy Pieniądze**

Telefon 62065

Sąsiedzki Skład Przyjacielskiej Usługi

- Tow. Weteranów Armji Polskiej w Ameryce — Placówka No. 97.
Założone 28. listopada, 1927 r.
- Liczy członków 25 Obecny prezes, W. Swierzawski
- Tow. Śpiewu Arkopolan, Męskie — Założone w wrześniu, 1925 r.
- Liczy członków 20. Prezes obecny, Ignacy Rubach
- Dyrygent, Andrzej Kubasiak
- Tow. Śpiewu Lutnia i Halka
- Tow. Szopena
- Tow. Kasy Pośmiertnej Taudeusza Kościuszki
— Założone 17. lutego, 1904.
- Liczy członków 1200. Prezes, Józef Konwinski
- Towarzystwa Narodowe — żeńskie**
- Tow. Pań Zjednoczenia — Założone pierwszego sierpnia, 1927.
- Liczy członkiń 52. Prezeska, Apolonja Tomczak
- Korpus Pomocniczy Weteranów — Placówka No. 26
Założony w listopadzie, 1929
- Liczy członkiń 23. Prezeska, Czesława Kalinowska
- Tow. Polek Narodowych pod opieką M. B. Częstochowskiej.
Założone 12. kwietnia, 1931 r.
- Liczy członkiń 47. Obecna prezeska, Apolonja Raczkiewicz

Nikt nie może taniej sprzedawać aniżeli A. Ragir & Sons.

A. RAGIR & SONS

Department Store

Odzież Dla Całej Familji

449-451 Bridge St.

Telefon 80358

życzenia od

THE EMPORIUM

Telefon 65-966

WACŁAW RYMAROWICZ

Grosernia i Buczeria

1107 Walker Ave., nar. Powers Ul.

CZESŁAW DYTKEWICZ

PIERWSZORZĘDNA GROSERIA

648 Czwarta Ul., N. W.

Telefon 65216

WATSON HARDWARE

Skład żelaznych Artykułów

618 Bridge St., N. W.

Telefon 65846

życzenia Pomyślności

zasyła

JÓZEF F. RETTIG

Radny Powiatowy

z Pierwszej Wardy.

KARL H. WHEELER

APTEKARZ

Wypełnia Recepty

Lekarstwa Severy, Groblewskiego, Nyal
i A. D. S.

Aparaty do Fotografowania

Pióra fontannowe po cenie kosztu aż do
wyprzedaży.

Cukierki Brooks, Johnson's i Whitman's

W. Leonard, nar. Scribner

Telefon 67163

F. A. VIDRO

Towary Bławatne, Drobiazgi i
Obuwie

Rzeczy Gotowe do Noszenia.

Mówimy po Polsku

652-656 Stocking Ave., N. W.

WŁADYSŁAW ZAMIARA

Pierwszorzędna
Buczeria

650 Czwarta Ul. N. W.

Telefon 65216

WEST SIDE MUSIC HOUSE

Jedyny Polski Skład Muzyczny
w Mieście

Andrzej Skrętny, właściciel

328 Bridge Ul., N. W.

Z Okazji Złotego Jubileuszu Parafji Św. Wojciecha

A że praca Przew. Ks. Prałata K. Skorego wydała owoce wspa-
niałe, że zaskarbił on sobie miłość i szacunek wszystkich parafian i ca-
łej Polonji tutejszej, przeto i parafjanie św. Wojciecha przygotowali
się do godnego obchodzenia złotego jubileuszu, ażeby razem z pro-
boszczem swoim w dniu tym dziękować Bogu za błogosławieństwa ja-
kie w tych 50-ciu latach spłynęły na parafję, i prosić Najwyższego aże-
by na długie jeszcze lata utrzymał zacnego i gorliwego swego duszpa-
sterza przy dobrem zdrowiu, by długo jeszcze wśród nich pracował
na większą chwałę Bożą i dla pożytku Kościoła Świętego.

Życiorys Przew. Ks. Prałata

Przewiel. Ks. Prałat Kazimierz Skory urodził się 4-go marca,
roku 1864, w Trzemesznie, w Księstwie Poznańskim.

Ojciec jego, Kazimierz Skory, brał udział w powstaniu 1863 ro-
ku. Wróciwszy z powstania, w którym się chlubnie odznaczył, oddał
się pracy obywatelskiej. Opatrując chorych w czasie epidemji chole-
ry, która w roku 1864 nawiedziła miasto, zaraził się i tego samego
dnia ducha oddał Bogu.

Czas jakiś wdowa po ś. p. Kazimierz Skorym żyła z dziećmi i w
serca ich sieroce wlewała miłość do Boga i Ojczyzny. W dwa lata po
śmierci ś. p. męża swego wyszła za Michała Kowalskiego, który dla
sierot po ś. p. Kazimierz był jak prawdziwym ojcem.

W roku 1875 państwo Kowalscy opuścili Trzemeszno i emigro-
wali do Ameryki. Najprzód przyjechali do Bay City, Mich., gdzie
mieli krewnych i znajomych.

Tu mały Kazimierz spędził swe chłopięce lata, tu uczęszczał do
szkoły parafjalnej i do szkoły wyższej.

W roku 1879 udał się młody Kazimierz do Chicago na studja.
Po dwóch latach wysłano go do Rzymu. Dokończywszy kurs klasycz-
ny przez trzy lata słuchał filozofji na uniwersytecie Gregorjańskim. U-
kończywszy chlubnie kurs filozofji postanowił oddać się studjom teo-
logji św. W roku 1888, dnia 31-go marca, Kardynał Parochi wyświęcił
go na kapłana w kościele św. Jana Laterańskiego.

Dnia 30-go maja, roku 1888, wyruszył Ks. Skory w podróż do
Ameryki. Otrzymał pozwolenie na odprawienie Prymicyj w Grand
Rapids, dokąd rodzice się przenieśli z Bay City. Odprawił Prymicyje w
kościelie św. Wojciecha .

Ks. K. Skory nie długo bawił w Grand Rapids. Wrócił do Chica-
go, gdzie pracował jako wikary przy parafji św. Stanisława Kostki,
gdzie proboszczem był ś. p. Ks. Wincenty Barzyński, szlachetny krze-
wiciel Wiary i Polskości.

Artystyczne Memorjały
posiadające prawdziwe zalety

Simpson Granite Works

1358 W. Leonard St.

Telefon 7-1739

Kwiaty, Krzewy, Drzewa, Cebule
i Zasiw

Ball Park Floral Company

J. M. Stank, właściciel

Kwiaciarnia i Skład

8 Valley Ave., N. W.

Telefon 62-173

życzenia od

BROWN'S STOCKING AVE. THEATRE

Nar. 4-tej ul i Stocking Ave.

Najnowsze głosowe obrazki naj-
lepiej przedstawiane.

Korzystajcie z naszych popular-
nych po południowych przedsta-
wień co sobotę po południu. 10c
dla wszystkich.

LILY WHITE FLOUR

"The Flour the Best
Cooks Use"

The West Side Druggists

Henry Riechel Drug Co.

634 i 636 Bridge Street

Telefon 9-1561, Izba Recept 6-2576

A. D. S. Drug Store -- Ideal Pharmacy
326 Bridge Street 646 Stocking Ave.
Telefon 9-1226 Telefon 6-5696

Telefon 6-5374
w Izbie Recept

Telefon 9-1323
w Izbie Recept

Życzenia od

Grand Rapids Window Cleaning Co.

życzenia od

THE DIVISION AVE. LUMBER CO.

Skład z Kompletną Usługą
Telefon 3-0275

Życzenia od

FRED R. SCHRIBER
Komisarza Pierwszej Wardy

Z Chicago powołano Ks. Kazimierza Skorego do kolegium Panny Marji w Kentucky. Tu jako profesor przez dwa lata wykładał łacinę, język grecki i włoski i botanikę.

W roku 1892 zgłosił się ks. Kazimierz Skory do Ks. Biskupa Richtera i prosił o przyjęcie do djecezji. Ks. Biskup niezwłocznie go przyjął i posłał go do Bay City do pomocy Ks. M. Matkowskiemu. Dnia 18-go września, tego samego roku, zamianował go proboszczem parafji Matki Boskiej Szkaplerznej w Gaylord, Mich.

W Gaylord Ks. Skory pracował lat dwanaście. Najprzód zakupił cały blok ziemi, pobudował szkołę i z każdym rokiem ją ulepszał. Wiedział dobrze jak wielką rolę odgrywa szkoła parafjalna, to też nie dziw że pierwszym jego dziełem była ta twierdza Wiary i Polskości. Skoro tylko stary drewniany kościółek okazał się za małym postanowił Ks. Skory budować nowy. W roku 1900 stanął nowy kościół kosztem \$25,000 i jest on ozdobą całego Gaylord.

Z Gaylord dojeżdżał Ks. K. Skory do Cheboygan gdzie osiedliło się około 60 rodzin polskich. Tu pobudował dom, którego drugie piętro służy za kościół a dolne za szkołę.

Dojeżdżał także do Mullet Lake, gdzie postawił szkołę. Prócz tych dwóch stałych misji miał jeszcze inne miejsca Ks. Skory gdzie od czasu do czasu niósł pociechy religijne mianowicie: Lewiston, St. Hellens, Pinconning i Standish.

W roku 1904 opuścił Ks. Kazimierz Skory Gaylord, gdzie tak wzorowo i energicznie pracował. Zostawił po sobie trwałe pamiątki mądrej gospodarki. Opuszczał Gaylord z smutkiem bo opuszczał lud zacny, spokojny, przywiązany i kochany.

Dnia 25-go sierpnia, roku 1904, na rozkaz Ks. Biskupa Richtera Ks. Kazimierz Skory objął parafję św. Wojciecha w Grand Rapids, gdzie czekała go ciężka i wielka praca. Ale Ks. Skory z zapalem zabrał się do spełnienia obowiązku nań włożonego i pełen poświęcenia się, pracował bezustannie. Był prawdziwym przewodnikiem ludu i dziś w Grand Rapids na Wojciehowie panuje zgoda, miłość i wspólna praca.

Pragnieniem Ks. Skorego było pobudować wspaniałą świątynię. Już w r. 1906 podczas srebrnego jubileuszu parafji, Wojciechowianie zdecydowali się budować nowy kościół. W roku 1907 rozpoczęto budowę nowego kościoła z kamienia kosztem \$150,000. Uroczyste poświęcenie pięknej świątyni odbyło się 22-go czerwca, roku 1913. Równocześnie Ks. Kazimierz Skory obchodził 25-cio lecie kapłaństwa.

W r. 1909 zapoczątkował Ks. Skory polską parafję św. Michała w Muskegon, Mich., gdzie obecnym proboszczem jest Wiel. Ks. Andrzej Narloch, były asystent Ks. K. Skorego.

W Belmont wybudował Ks. Skory piękny kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Wniebowzięcia i zakupił dom na plebanję. Proboszczem obecnym w Belmont jest Ks. Jakób Czachorski.

HEYBOER'S DRUG STORE

The Rexall Store

Nar. Bridge i Pine

Grand Rapids, Mich.

HARRISON PARK DAIRY

Wyborne Mleko
i Śmietana

Theo. Platte, właściciel

Telefon 7-2277

741 RICHMOND ST.

Życzenia od

GAY COAL CO.

SKŁAD WĘGLI

Telefon 65443

"Gay Coal Makes Gay Friends"

505 Lake Michigan Drive, N. W.

Telefon 4-8872

Wasz Jubiler i Optometrysta

CAMPBELL'S

"Naturalnie"

337 Bridge St., N. W.

J. S. U. TIRE & BATTERY SHOP

Zasilanie i Reparowanie Baterji
Wulkanizowanie

Firestony Opony

Gwarantowane Przerobione Baterje

Telefon 88753   650 Siódma Ul.

Specjalnością Naszą Jest Sprzeda-
wać Najlepsze Gatunki Opału.

C. F. PETERSON

Opał Każdego Rodzaju

Ofis i skład, 455 Grand Ave., N. E.

Telefon 8-9627

Grand Rapids, Mich.

ARCTIC SPRING AND DISTILLED WATER CO.

Dostawcy na stan Michigan

Wody Selcerskiej, Źródzianej i
Słonej

Telefon 6-5276

CRESTON BATTERY SERVICE

L. A. Dornan

Starting, Lighting, Ignition

Sprzedaż Willard Baterji i
Usługa przy tychże

1309 Plainfield Ave., N. E.

Telefon 7-1380

JOSEPH SOUKUP

Skład Towarów Żelaznych i Roboty
Blacharskie

Telefon 6-2797

Nar. Piątej i Stocking Ave.,

Grand Rapids, Mich.

Sprzedaż Automobiliów   Usługa
for Economical Transportation

L. J. HOLLAND, INC.

Telefon 93146

Bridge Ulica, nar. Broadway Ave.

W roku 1920 Ks. Skory powiększył Dom Sióstr w parafji św. Wojciecha kosztem \$40,000.

Ponieważ w szkole parafjalnej nie było już miejsca dla wszystkich dzieci, a nie chcąc by dzieci narażone były na stratę Wiary w bezwyznaniowych szkołach, Ks. Skory zakupił loty przyległe do gruntu parafjalnego i w roku 1921 wybudował szkołę, która jest ozdobą miasta, kosztem \$250,000.

W końcu, w roku 1922, Ks. Skory wybudował plebanię, która harmonizuje z wszystkimi budynkami parafjalnymi.

Uznanie pracy gorliwego i zacnego kapłana nadeszło z samego Rzymu gdy dnia 5-go września, r. 1925 nadeszła wiadomość radosna wywyższenia Ks. Proboszcza Skorego do godności Prałata. Zaszczyt prawdziwie zasłużony za wszystkie prace, trudy i mozoły.

Wiele zdziałała parafja św. Wojciecha pod przewodnictwem Ks. Kazimierza Skorego. Uznanie i chwała tym wszystkim którzy przez te lata dopomagali Ks. Skoremu ofiarnością swoją i pracą swoją. Cześć parafjanom którzy widzieli potrzebę ofiarności i podtrzymywali ręce swemu Proboszczowi w tej pracy dla chwały Bożej!

Cześć Księdzu Prałatowi Kazimierzowi Skoremu za jego niez-mordowaną pracę w Winnicy Pańskiej!

BULLA PAPIESKA NADAJĄCA KSIĘDZU KAZIMIERZOWI SKOREMU GODNOŚĆ PRAŁACKĄ

Papież Pius XI do ukochanego Syna Ks. Kazimierza Skorego:

Ukochany Synu! Pozdrowienie i błogosławieństwo apostołskie. Oceniając słowami największej pochwały Twe zasługi, Najprzewielebniejszy Ks. Biskup z Grand Rapids, będąc na dworze papieskim, oznajmił nam że urodziłeś się w Polsce, że wykształcenie i święcenia kapłańskie odebrałeś w Rzymie, że potem w różnych parafjach obowiązki pasterskie z wielkim pożytkiem duchownym dla dusz pieczy Twej powierzonych gorliwie spełniałeś, że obecnie piastujesz godność Dziekana, że będąc niez-mordowanym pracownikiem we Winnicy Pańskiej zbudowałeś wspaniałą Świątynię Pańską i wielką szkołę parafjalną. Z radością przeto wielką, przychylając się do życzenia Twego biskupa aby ci wyrazić Naszą szczególniejszą życzliwość i aby dać Ci godną i zasłużoną nagrodę, niniejszym listem i powagą naszą, ustanawiamy, mianujemy i ogłaszamy Cię Rzymskim Prałatem, czyli Przełożonym Domu Papieskiego. Pozwalamy Ci używać sukni fioletową i nosić komżę prałacką, rękietą zwaną, nawet na dworze papieskim. Nadto pozwalamy Ci używać przywilejów, honorów i odznaczeń i wszelkich indultów, jakich używają lub używać mogą kapłani tego rodzaju godnością obdarzeni, bez względu na jakiegokolwiek przeszkody.

Dane w Rzymie u Świętego Piotra pod pierścieniem Rybaka, dnia 5-go września, 1925 roku a naszego pontyfikatu roku czwartego.

Kardynał Gasparri, Sekretarz Stanu.

Jestto wypadek w dziejach historii nietylko parafji św. Wojciecha ale i Polonji w Grand Rapids gdyż ten zaszczyt i odznaczenie spada na całą Polonię a w szczególności na parafię św. Wojciecha.

Czesław J. Kowalski
STOCKING AVE. MARKET
643 Stocking, nar. Czwartej ul.

Gdzie Lepsze Mięso Jest Sprzedawane Po Niższych Cenach.

Polecamy się łaskawej pamięci.

BIRNEY'S
89 MONROE

Jest miejscem gdzie dostaniecie
Najlepsze Lody i Najlepsze obiady
w mieście

89 Monroe Ave.
Grand Rapids, Mich.

Życzenia od

Thomas Wilson, Inc.

Sprzedaż Automobliów marki Oldsmobile i Usługa przy Tychże.

334 Ottawa, N. W.   Tel. 6-2061

Johnson Candy Co.

Wholesale Jobbers

**Candy, Cigars and Fountain
Supplies**

Exclusive Distributors of

**Apex and Greenfield's Cupid
Chocolates.**

Modern Milk Company

1314 Leonard St., N. W.

Życzenia od

WM. MULLER CO.

piekarzy

"Sno-White" Chleba

Życzenia zasyła

Senator Ernest T. Conlon

Poradz się Nas gdy
Potrzebujesz Jakiejkolwiek
Blacharskiej Roboty

Termolen & Hart

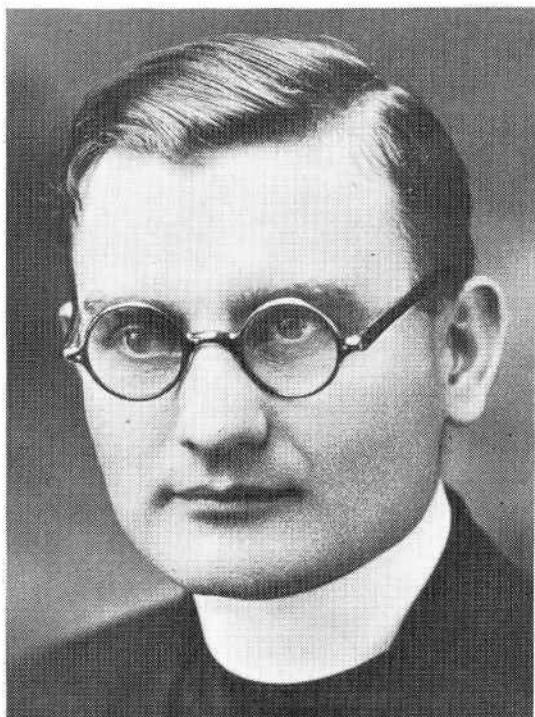
Następcy Zakładu Blacharskiego

FOSTER STEVENS

59 Commerce Ave.

Telefon 64-433

Ks. J. Klonowski, obecny asystent w parafji św. Wojciecha.

Kazimierz Kowalkowski, organista przy kościele św. Wojciecha.

Obecny organista parafji św. Wojciecha, Kazimierz Kowalkowski, urodził się w Nowym Mieście w Prusach Zachodnich.

Przybył do Ameryki w roku 1892. Już w młodociannym wieku okazał zamiłowanie i zdolności do muzyki, to też w tym kierunku kształcił się przez kilka lat. W roku 1896 przyjął posadę organisty przy kościele Matki Boskiej Szkaplerznej w Gaylord, Mich. Na tym stanowisku pozostał 7 lat, będąc zarazem nauczycielem w szkole parafjalnej.

Zaś w roku 1904 przybył do Grand Rapids, ażeby spełniać obowiązki organisty parafji św. Wojciecha, gdzie bez przerwy przebywa 27 lat. Jest on dyrygentem Chóru Moniuszki, który zawsze bierze udział w Narodowych obchodach i przy innych okazjach.

Ks. J. Maksymowski, obecny asystent w parafji św. Wojciecha.

życzenia od

**JOHN WIDDICOMB
FURNITURE CO.**

Dlaczego możemy dać Wam lepszą usługę.

Naszym interesem są baterje "generators", i motory zaczynające (starting motors). Nie zajmujemy się ogólną reparacją.

Gdyby kto z Waszej rodziny miał być operowany zawołalibyście specjalistę. To samo odnosi się do Waszego automobilu. Kupcie dobrą baterję, a opłaci się to Wam. Jeśli nie macie wszystkich pieniędzy na to, przyjdźcie do

HALSTEAD'S AUTO ELECTRIC

a zadowalniające warunki będą ułożone.

708 Fulton St., W.

Telefon 45672

życzenia od

Braci Malewicz

PLUMBIARSKIE

ROBOTY I

OGRZEWANIE

209 Valley Ave., N. W.

Telefon 6-2697

C. G. Watkins F. K. Heath
G. C. Blickle

**Grand Rapids Insurance
Agency**

Ogólna Asekuracja
w budynku Grand Rapids Trust
Grand Rapids, Mich.

życzenia od

HEERINGA'S DAIRY

Dostawcy

Wybornego Mleka i Śmietany

"Wyborność jest Naszem Godłem"

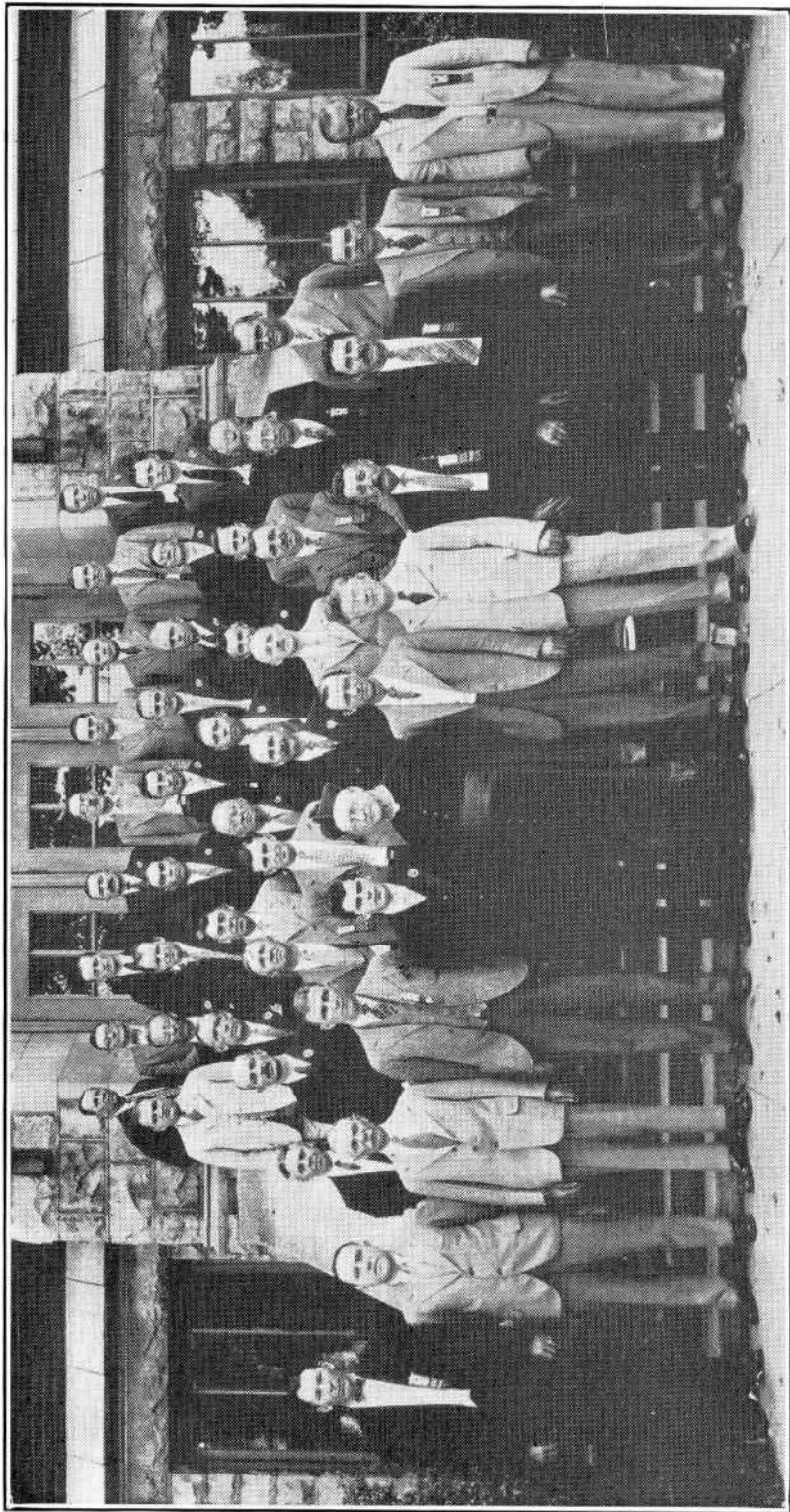
Telefon 6-9415

MARK T. BURDICK

Przeprowadzanie Budynków
i Podnoszenie Domów
Wszystka Robota Gwarantowana

1148 Pierwsza Ul., N. W.

Grand Rapids, Michigan

Komitet Złotego Jubileuszu

Lista Komitetu Złotego Jubileuszu Parafji Św. Wojciecha

Zarząd:

Prezes,
Wice-Prezes,
Sekretarz,
Kasjer,

S. S. Zamierowski
S. Merdziński
E. L. Mikulski
C. Dereziński

Komitet ogłoszeń i prasy:

Ks. Prałat K. Skory
A. Walczewski
J. Arszulowicz
I. Rubach
L. Skory

Komitet zbierania ogłoszeń:

S. Gogulski
S. Merdziński
L. S. Markowski
A. Błaszczak
F. Jaworowicz

Komitet Dekoracji:

E. Smagliński
W. Sobiszewski
W. Wańczuk
S. Żukowski
F. Kubiak
S. Truszkowski
S. Zakrzewski
S. Grynczel

Komitet Muzyki i śpiewu:

K. Kowalkowski
A. Kubasiak
W. Lewandowski

Komitet Programu:

Ks. Prałat K. Skory
K. Manikowski
R. Walczewski
S. Zamierowski
Fr. Latzek
M. Buzalski

Komitet Bankietu:

F. Kubiak
Felix Latzek
E. Zielinski
W. J. Mikulski
H. Sytek
S. Truszkowski
W. Sobiszewski

Komitet zaproszeń i kolektowania od towarzystw:

M. Buzalski
E. L. Mikulski
W. Wanczuk

Komitet zabawy tanecznej:

S. Miskiewicz
M. Jagielski
L. S. Markowski
L. Neuman
J. Pospiech

Postęp przychodzi z nauki
Pozwólcie, byśmy powiedzieli Wam o

WILLIAMS
OIL-O-MATIC
HEATING

C. A. Middleton & Co.

Telefon 73634 1555 Plainfield Ave.

Telefon 66-741

Stanisław E. Kamiński

GROSERNIA

Skład nasz jest opatrzone na Wasze
wszystkie potrzeby

801 Piąta Ul., N. W.

Usłużymy Wam w Waszej Potrzebie

Piotrowski i Kowalski

APTEKARZE

Siódma Ul., nar. Alpine Ave.

Telefon 41691

Życzenia od

Przyjaciół

Telefon 65348 W domu 88512

Polski Skład Obuwia

pod nazwą

Quality Shoe Store

Obuwie dla Całej Familji

446 Bridge Ul., N. W.

Niskie Ceny Usługa Grzeczna

Antoni Błaszczak, właściciel

Telefon 41-617

Franciszek S. Kamiński

GROSERNIA I BUCZERNIA

SKŁAD BŁAWATNY

957 Davis Ave., N. W.

Życzenia od

**Grand Rapids Roofing
Materials Co.**

Życzenia od

HOFFER'S

Nar. 4-tej i Davis

Telefon 91-538 i 41-072

Kapitan 1-go dystryktu:

S. Merdzinski
Woj. Kozal
L. Ziomkowski
Wład. Kozal
I. Prominski

Kapitan 2-go dystryktu:

P. Drabinski
J. Pospiech

Kapitan 3-go dystryktu:

J. Arszulowicz
A. Krzykanowski
A. Skrzycki
T. Gromko
F. Walejewski

Kapitan 4-go dystryktu:

J. Szydłowski
W. Szymoniak
J. Schab

Kapitan 5-go dystryktu:

P. Misiewicz
J. Plonski
A. Maliszewski
S. Zurawski

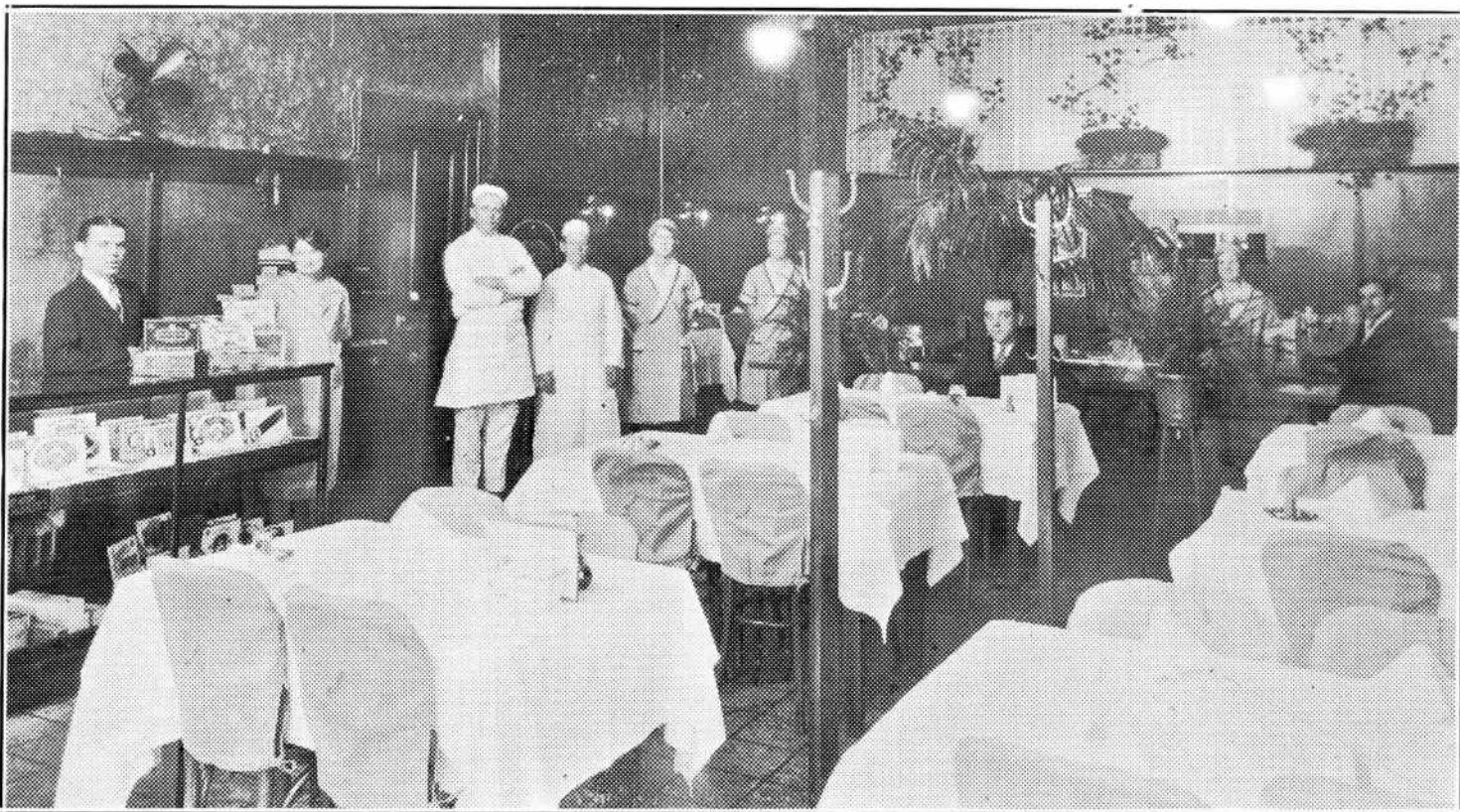

Dziękujemy Kupcom, Bankierom
i Przyjaciołom, którzy się ogłosili w
Pamiętniku i Polecamy ich Pamięci
Rodakom.

Komitet Jubileuszowy

POLSKA RESTAURACJA WARSAW

420 BRIDGE ULICA

Piękna Jadalnia do usługi na zebrania i różne okazje.

Potrawy przyrządzane przez Kucharzy z długoletniem doświadczeniem.

Usługa skora i grzeczna.

MARCIN KUKS, Właściciel.

Serdecznie wieszuję Ks. Prałatowi
K. Skoremu, jego asystentom,
Siostrzom z zakonu Notre Dame i
parafjanom z okazji tej pięćdzie-
siątej rocznicy założenia parafji
św. Wojciecha.

Mnie wspominać liczne nasze
przyjazne stosunki i mam nadzie-
ję, że nadal zasługiwać będę na
Waszą przyjaźń i zaufanie.

PETER B. GAST

Prezes P. B. Gast & Sons Co.

Prezes Gast Motor Sales Co.